

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور

۱۹. بخش فرهنگ

به نام خدا

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
۱. ویژگی‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ در بخش فرهنگ.....	۱
۲. بررسی بندهای ماده واحده.....	۴
۳. مجموعه اعتبارات کل بخش فرهنگ.....	۱۲
۴. اعتبارات دستگاه‌ها به تفکیک حوزه‌های فرهنگی.....	۱۵
۵. ردیف‌های متفرقه فرهنگی.....	۳۳
۶. اشخاص حقیقی و حقوقی کمک‌گیر فرهنگی.....	۳۷
جمع‌بندی و پیشنهادها.....	۵۰
منابع و مأخذ.....	۵۳

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور ۱۹. بخش فرهنگ

مقدمه

توجه ویژه قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به موضوع فرهنگ و آغاز آن با فصل فرهنگ اسلامی - ایرانی و تأکیدات مکرر رهبر معظم انقلاب اسلامی بر توجه به مسئله فرهنگ در کشور، بر لزوم بازنگری جهت‌گیری دولت نسبت به این مسئله تأکید دارد. یکی از مهمترین بخش‌های انعکاس‌دهنده این توجه، میزان اختصاص بودجه به بخش فرهنگ است. این اعتبار در لایحه بودجه تقدیمی ازسوی دولت، به بخش‌های مختلفی چون ماده واحده، فصل فرهنگ، فصل تربیت بدنی، ردیف‌های متفرقه و کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی اختصاص می‌یابد. گزارش حاضر بررسی توصیفی تغییرات صورت گرفته در هریک از این بخش‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ است.

۱. ویژگی‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ در بخش فرهنگ

در جهت‌گیری‌های دولت در رابطه با بخش فرهنگ در لایحه بودجه ۱۳۹۱، تغییرات متعددی در مقایسه با سنوات قبل رخ داده است که مهمترین این تغییرات عبارتند از:

۱-۱. حذف اعتبار «ارتقای شاخص‌های فرهنگی» معادل ۱۵ هزار میلیارد ریال

با نگاهی به لایحه بودجه ۱۳۹۱ و مقایسه آن با قانون بودجه ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰، یکی از مهمترین تغییرات صورت گرفته در بخش فرهنگ را می‌توان حذف اعتبار «ارتقای شاخص‌های فرهنگی» دانست. این اعتبار در قانون بودجه سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ در قالب جدول شماره ۱۴ و به‌منظور حمایت مالی از تعمیق ارزش‌های اسلامی اختصاص داده می‌شد. مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۸۹ این اعتبار را نشانه‌ای از توجه ویژه دولت به حوزه فرهنگ قلمداد کرد و به آن رأی مثبت داد، اما در نتیجه بحث‌های صورت گرفته درباره نحوه هزینه‌کرد این اعتبار و حتی مطرح شدن آن به‌عنوان یکی از محورهای سؤال از رئیس‌جمهور، در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ مجلس شورای

اسلامی تلاش کرد با مشخص کردن نحوه و دستگاه‌های هزینه‌کننده این اعتبار، هزینه‌کرد آن را تحت نظارت درآورد.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ این اعتبار که در سنوات قبل موضوع جزء «۴۴» ردیف ۵۵۰۰۰۰ جدول شماره ۹ (ردیف‌های متفرقه) قید می‌گشت، حذف شده و به‌نظر می‌رسد دولت از ایده‌ای که سبب درج این اعتبار در بودجه می‌گردید، صرف‌نظر کرده است.

نکته حائز اهمیت درباره این اعتبار آن است که در طول دو سال گذشته مجموعه وسیعی از برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات در حوزه تشکلهای مردمی بر مبنای تحقق این هدف ساماندهی شده که حذف ناگهانی این اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ می‌تواند آسیب جدی را بر این برنامه‌ریزی‌ها وارد سازد. اگرچه اختصاص یک اعتبار در لایحه بودجه به معنای یک‌ساله بودن آن است و از این حیث نمی‌توان به حذف این اعتبار ایرادی وارد دانست، اما نکته بسیار مهم آن است که بسیاری از فعالیت‌های فرهنگی به دلیل ضعف اقتصاد فرهنگ بدون حمایت‌های مالی بلندمدت امکان تداوم ندارند. در هر حال از آنجایی که ایده‌ای خوب به روش بد اجرا شده است، پیامدهای احتمالی این امر را باید مد نظر قرار داد.

هرچند دولت مدعی است این اعتبار به سایر بخش‌های حوزه فرهنگ تزریق شده، اما کاهش ۸ درصدی اعتبار بخش فرهنگ در لایحه در مقایسه با قانون بودجه^۱ سال ۱۳۹۰، نشان‌دهنده عدم اختصاص کامل این اعتبار به سایر حوزه‌های فرهنگی در لایحه است.^۲

۲-۱. کاهش بودجه بخش فرهنگ

کاهش ۸ درصدی مجموع اعتبارات بخش فرهنگ (مجموع فصل فرهنگ، فصل تربیت‌بدنی، اعتبارات ردیف‌های متفرقه فرهنگی، کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی فرهنگی - مذهبی) نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۰ یکی دیگر از مهمترین تغییرات صورت گرفته در حوزه اعتبارات بخش فرهنگ است.^۳ مهمترین علت این کاهش، حذف اعتبار «ارتقای شاخص‌های فرهنگی» و کاهش اعتبار «ردیف‌های متفرقه فرهنگی» است. هرچند که کاهش اعتبار ردیف‌های متفرقه را به‌علت عدم امکان نظارت بر آن می‌توان نکته مثبتی در لایحه قلمداد کرد، اما انتظار می‌رفت مجموع اعتبارات حذف شده به اعتبار اختصاص‌یافته برای فصل فرهنگ اضافه گردد، که این امر تحقق نیافته به این ترتیب

۱. برای اطلاع بیشتر به جدول شماره ۱ در صفحه ۱۲ گزارش رجوع شود.

۲. در صورتی که کل اعتبار ارتقای شاخص‌های فرهنگی به اعتبار فصل فرهنگ در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ اضافه می‌شد اعتبار این فصل به ۴۸,۹۳۲,۷۹۷ میلیون ریال می‌رسید.

۳. همان.

مجموع اعتبارات بخش فرهنگ، از ۸۱,۵۰۷,۱۴۵ میلیون ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ به ۷۴,۹۹۲,۷۴۲ میلیون ریال در لایحه ۱۳۹۱ کاهش پیدا کرده است.

با این حال این رقم مجموع کل اعتبارات بخش فرهنگ نیست، زیرا وجود بندهای متفاوتی در ماده واحده مانند در نظر گرفتن اعتبارات خاص برای حوزه‌های مختلف فرهنگی از جمله تربیت بدنی، حجاب و عفاف و ترویج فرهنگ قرآنی، از سقف بودجه مصوب هریک از دستگاه‌های ملی و استانی به استثنای فصول ۱ و ۶ و بودجه هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی، باعث افزایش میزان اعتبارات بخش فرهنگ خواهد شد، از آنجایی که میزان دقیق این اعتبارات مشخص نیست و با توجه به اینکه این احکام در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ در مواد (۱۲۰) و (۱۱۵) نیز ذکر شده بوده، مجموع اعتبارات فوق بدون لحاظ کردن این موارد در قانون و لایحه محاسبه شده است و بدین ترتیب مجموع اعتبارات بخش فرهنگ در لایحه بودجه ۱۳۹۱، ۸ درصد کاهش یافته است.

۳-۱. عدم رشد سهم اعتبار بخش فرهنگ از مصارف عمومی دولت در لایحه ۱۳۹۱

در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ سهم بخش فرهنگ از مصارف عمومی دولت یعنی از ۱,۵۴۵,۸۷۰,۰۹۱ میلیون ریال، ۵/۲ درصد بوده است؛ در لایحه ۱۳۹۱ مصارف عمومی دولت ۱,۴۴۱,۰۵۷,۸۷۲ میلیون ریال برآورد شده و با توجه به اختصاص ۷۴,۹۹۲,۷۴۲ میلیون ریال به بخش فرهنگ، این بخش در لایحه ۱۳۹۱ نیز تنها ۵/۲ درصد منابع عمومی دولت را تشکیل می‌دهد و بدین ترتیب بودجه بخش فرهنگ در قیاس با مصارف عمومی دولت رشدی نداشته است.^۱

۴-۱. افزایش اعتبار فصل فرهنگ

علیرغم کاهش ۸ درصدی بودجه بخش فرهنگ، در لایحه بودجه ۱۳۹۱، فصل فرهنگ با افزایش ۳۹/۴۳ درصدی اعتبار خود روبرو شده است. این اعتبار که در قانون بودجه ۱۳۹۰، ۳۳,۹۳۲,۷۹۷ میلیون ریال بوده، در لایحه ۱۳۹۱ به ۴۷,۳۱۲,۲۵۲ میلیون ریال افزایش یافته است. هرچند که نگاهی به جداول کلان و اعتبارات در نظر گرفته شده برای دستگاه‌های فرهنگی - دینی نشان از رشد نامتوازن این اعتبار دارد. افزایش اعتبار قابل توجه برخی از دستگاه‌ها چون دانشگاه علوم و معارف اسلامی، شورای عالی انقلاب فرهنگی در مقابل کاهش اعتبار برخی از دستگاه‌ها گویای این مسئله است.

۱. برای اطلاع بیشتر به جدول شماره ۲ صفحه ۱۵ گزارش مراجعه کنید.

۵-۱. افزایش اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی فرهنگی - دینی

تعداد اشخاص حقیقی و حقوقی کمک‌بگیر فرهنگی - دینی در طی چند سال اخیر روندی افزایشی را در بودجه کشور طی کرده است. این دستگاه‌ها در قانون بودجه سال ۱۳۸۹، ۷۵ مورد بوده و در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ به ۱۰۲ مورد رسیده است. این تعداد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ با رشد ۳۵/۲۹ درصدی به ۱۳۸ مورد افزایش یافته است.

با توجه به نبود امکان نظارت بر هزینه‌کرد اعتبار اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی، افزایش اعتبار این بخش قابل تأمل است به‌ویژه که برخی از این مؤسسات هر ساله این اعتبارات را دریافت می‌کنند.

از سوی دیگر برخی از این اشخاص حقیقی و حقوقی در قالب موضوعات متفاوت در بخش‌های مختلف لایحه اعتباراتی را دریافت کرده‌اند. به‌عنوان مثال آستان احمدبن موسی (ع) علاوه بر اینکه در جدول کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی (جدول ۱۲) کمک‌گیرنده محسوب می‌شود، در بخش ردیف‌های متفرقه (جدول ۹) و همچنین پیوست ۱ نیز زیر نظر وزارت راه و شهرسازی اعتبار دریافت می‌کند این مسئله سبب ابهام در میزان اعتبار اختصاص یافته به آنها گشته است.

۲. بررسی بندهای ماده واحده

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ مجموعاً ۱۱ بند اختصاص به موضوع فرهنگ دارد که هریک از آنها در ذیل بررسی شده است:

۲-۱. مشخص نبودن سهم فرهنگ از اعتبار درآمدهای حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی

هرچند که دولت در برخی از بندهای ماده واحده تلاش کرده با اختصاص منابع درآمدی خاص به حوزه فرهنگ، توجه ویژه‌ای به این حوزه نشان دهد، اما مشخص نشدن سهم اعتبار اختصاص یافته به موضوعات فرهنگی در مقایسه با سایر حوزه‌ها باعث شده است، نتوان اظهارنظر مشخصی در این خصوص داشت.

بند «۱-۲» - «چنانچه درآمدهای حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی مازاد بر تحقق کلیه ارقام مربوط مندرج در این قانون (جداول و پیوست‌های این قانون) وصول شود، خزانه‌داری کل کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظفند از مهرماه سال ۱۳۹۱ به بعد ۱۴/۵ درصد مازاد حاصل را به سهم شرکت زیربط تابعه وزارت مذکور در بند «۱-۱» افزوده و معادل ریالی مابقی به نرخ مذکور در بند «۱-۱» را با

تصویب هیئت وزیران و با اولویت اهداف و احکام برنامه و تعهدات قانونی دولت و دستگاه‌های اجرایی به موارد زیر اختصاص دهد:^۱

- کمک و حمایت از اشتغال و بیمه بیکاری، پاداش پایان خدمت و مطالبات کارکنان شاغل و بازنشسته با اولویت ایثارگران و نیز کمک به بسیج،

- دیون و تعهدات دولت و دستگاه‌های دولتی به اشخاص حقیقی و حقوقی به‌ویژه ایثارگران،

- مطالبات آستان قدس،

- کمک به اماکن زیارتی و دینی و عتبات عالیات و آستانه حضرت معصومه (س) و حضرت احمدبن موسی‌الرضا (ع).

مسئولیت اجرای این بند با وزیر امور اقتصادی و دارایی و رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران است».

یکی از اشکالات جدی این بند مشخص نبودن سقف هریک از موارد و معین نبودن میزان واقعی ریز ارقام هریک از پرداختی‌هاست. از آنجا که حوزه‌های مرتبط با بخش فرهنگ در انتهای موارد احصا شده، قید شده‌اند و با توجه به کم‌رنگ بودن سهم بخش فرهنگ از مصارف عمومی دولت (به جدول ۲ گزارش مراجعه شود) و مشخص نبودن سقف پرداخت‌ها به هریک از موارد مذکور، به‌نظر می‌رسد سهم درنظر گرفته شده برای موارد مرتبط با حوزه فرهنگ در مقایسه با سایر بخش‌ها رقم ناچیزی باشد. از همین رو پیشنهاد می‌شود تبصره ذیل به انتهای این بند اضافه گردد:

متن پیشنهادی: میزان و اولویت تخصیص منابع به هریک از حوزه‌ها با یکدیگر برابر خواهد بود.

۲-۲. تغییر ساختار صندوق مهر امام رضا (ع)

در لایحه بودجه ۱۳۹۱ صندوق مهر امام رضا (ع) از مؤسسه‌ای دولتی به مؤسسه غیردولتی و عمومی تغییر ساختار یافته است.

بند «۴-۷» - «صندوق مهر امام رضا (ع) به فهرست مؤسسات عمومی و غیردولتی اضافه شود. مبلغ هفت هزار میلیارد ریال از محل منابع صندوق مهر امام رضا (ع) برای افزایش سرمایه صندوق مهر امام رضا (ع) در بانک قرض‌الحسنه مهر ایران اختصاص می‌یابد و بانک یاد شده به‌عنوان بانک عامل صندوق مهر امام رضا (ع) همانند سایر بانک‌ها فعالیت خواهد کرد.

اجازه داده می‌شود که دستگاه‌های اجرایی دولتی رأساً حساب‌های دولتی خود را نزد بانک قرض‌الحسنه مهر امام رضا (ع) افتتاح و حساب‌های پس‌انداز کارکنان خود موضوع قانون تشکیل حساب پس‌انداز کارکنان دولت مصوب سال ۱۳۷۶ نزد سایر بانک‌های عامل را به بانک قرض‌الحسنه مهر امام رضا (ع) منتقل نمایند».

۱. تنها بخش‌های مرتبط با موضوع فرهنگ ذکر شده است.

در بند «۷-۴» ماده واحده صندوق مهر امام رضا (ع) که در ابتدا با هدف کمک به ازدواج جوانان و اشتغال آنها تأسیس شده بود، از مؤسسه‌ای دولتی به مؤسسه غیردولتی عمومی تغییر ساختار پیدا کرده است. اختصاص بانک قرض‌الحسنه مهر ایران به‌عنوان عامل صندوق و اجازه امکان افتتاح حساب‌های پس‌انداز کارکنان دستگاه‌های اجرایی در بانک مذکور، بخش دیگری از این تغییرات است.

یکی از مهمترین ایرادات قابل طرح به این بند، مغایرت آن با ماده (۳) قانون مدیریت خدمات کشوری است. در ماده (۳) این قانون شرایط مؤسسات و نهادهای غیردولتی ذکر شده است. بر این اساس مؤسسه یا نهاد عمومی غیردولتی، «واحد سازمانی مشخصی است که دارای استقلال حقوقی است و با تصویب مجلس شورای اسلامی ایجاد شده یا می‌شود و بیش از ۵۰ درصد بودجه سالیانه آن از محل منابع غیردولتی تأمین گردد و عهده‌دار وظایف و خدماتی است که جنبه عمومی دارد». از آنجا که بخش عمده‌ای از اعتبارات صندوق ازسوی دولت تعیین می‌شود، صندوق مذکور ویژگی‌های یاد شده جهت تبدیل به مؤسسه غیردولتی عمومی را دارا نیست.

ازسوی دیگر تغییر ساختار صندوق مهر امام رضا (ع) یک حکم دائمی است و با توجه به اینکه لایحه بودجه ماهیتی موقت دارد و احکام آن تنها یک سال دارای اعتبار است، به‌نظر نمی‌رسد جایگاه این تصمیم دولت در لایحه بودجه باشد.

در ضمن از آنجا که تغییر ساختار صندوق مستلزم تعیین تکلیف مسائلی از قبیل امور مالی و استخدامی است و در بند مذکور نیز اشاره‌ای به این مسائل نشده، اتخاذ تصمیم در این رابطه یا باید به اساسنامه‌ای که توسط هیئت دولت به تصویب می‌رسد، ارجاع داده شود و یا اینکه طی لایحه جداگانه‌ای به مجلس تقدیم گردد.

متن پیشنهادی: بدین ترتیب پیشنهاد می‌گردد بند «۷-۴» حذف گردد.

۲-۳. فروش و واگذاری شرکت هتل‌های هما به اشخاص حقیقی و حقوقی

بند «۸-۴» - به دولت و دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود: (پ): «نسبت به واگذاری یا فروش شرکت هتل‌های هما به اشخاص حقیقی و حقوقی ازجمله بانک‌های دولتی با قیمت کارشناسی روز که به تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر راه و شهرسازی با مسئولیت آنان می‌رسد، اقدام نماید. منابع و وجوه حاصله توسط شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران برای بازسازی و نوسازی ناوگان هوایی شرکت هزینه می‌شود».

در این بند که بخشی از آن در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ در بند «۳۵» قسمت «پ» نیز ذکر شده، تغییراتی صورت گرفته که مغایر با سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی است. مهمترین

این تغییرات مشخص کردن محل هزینه‌کرد این اعتبارات است. علاوه بر این برطبق مصوبه قانون بودجه ۱۳۹۰ وجوه حاصل از فروش این موارد باید به خزانه واریز شود که در لایحه ۱۳۹۱ این مورد نیز حذف شده است.

با توجه به اینکه هتل‌های هما از مصادیق امور تصدی‌گری است و همچنین با توجه به اینکه واگذاری آنها به شرط عدم تغییر کاربری انجام می‌شود و از این جهت نیز تغییری در تعداد هتل‌های موجود در کشور ایجاد نمی‌شود، واگذاری این هتل‌ها به شرط رعایت موازین اصل چهل و چهارم قانون اساسی اقدامی مثبت خواهد بود.

متن پیشنهادی: بنابراین پیشنهاد می‌شود بند فوق به شکل زیر اصلاح شود:

- بند «۸-۴» به دولت اجازه داده می‌شود: (پ): «نسبت به واگذاری یا فروش شرکت هتل‌های هما به اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله بانک‌های دولتی با قیمت کارشناسی روز اقدام و منابع و وجوه حاصله را به خزانه واریز نماید تا بر اساس اولویت‌های هزینه‌کرد این وجوه طبق قانون نحوه اجرای سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی هزینه گردد.

۲-۴. واگذاری بخشی از دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فرهنگی به بخش خصوصی

در احکام متعددی از لایحه به دولت اجازه داده شده است تا انواع دارایی‌های خود را برای تأمین منابع یا بازپرداخت بدهی‌هایش واگذار کند. یکی از این بخش‌ها نیز به حوزه فرهنگ مربوط می‌گردد. در بخش «۸-۴» ماده واحده بند «ح» به دولت اجازه داده شده:

بند «۸-۴»- به دولت و دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود: (ح): «طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری ملی و استانی و از محل منابع داخلی از جمله طرح‌های فصل‌های حمل‌ونقل، توسعه علوم و فناوری و فرهنگ و هنر، رسانه‌های جمعی، گردشگری، خدماتی و عمرانی و تربیت بدنی را به شرط حفظ موضوع و کاربری این طرح‌ها به صورت نقد و اقساط با قیمت کارشناسی روز مورد تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر مربوطه را به متقاضیان بخش‌های خصوصی و تعاونی واگذار نمایند. وجوه حاصل از واگذاری‌ها به خزانه‌داری کل واریز می‌شود، معادل آن در اختیار دستگاه واگذارکننده قرار می‌گیرد تا برای تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام یا برای پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده یا تسهیلات تکلیفی یا یارانه سود و کارمزد تسهیلات به خریداران طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، پیمانکاران، مشاوران و سازندگان هزینه نمایند».

این بند در قانون بودجه ۱۳۹۰ و ذیل بند «۳۹» نیز تکرار شده بود. در این حکم مسئولیت برعهده وزیر مربوطه و وزیر اقتصاد و دارایی واگذار شده است. بدین ترتیب دستگاه‌ها رأساً تصمیم‌گیری کرده و سازمان خصوصی‌سازی مسئولیت مستقیمی در قبال این‌گونه موارد ندارد.

اجازه واگذاری چنین حجم عظیمی از اموال دولت طی یک سال بدون آنکه سقف مشخصی داشته باشد و واگذار کردن مسئولیت اصلی آن به وزیر اقتصاد و دارایی از حیث قابلیت تأمین صرفه و صلاح دولت و رعایت قوانین و مقررات مالی و محاسباتی قابل تأمل است.^۱

۲-۵. کمک‌هزینه فوت، ازدواج و عائله‌مندی

بند «۴-۱۳» - در همه دستگاه‌های اجرایی، امتیاز کمک‌هزینه فوت و ازدواج ۶۵۰۰ و امتیاز حساب پس‌انداز کارکنان دولت (سهم دولت) ۱۵۰ تعیین و پرداخت می‌شود.

بند «۵-۱۳» - به دولت اجازه داده می‌شود به‌منظور ساماندهی و پرداخت به‌موقع کمک عائله‌مندی، حق اولاد و عیدی بازنشستگان مشمول صندوق بازنشستگان کشوری اعتبار مربوط به اقلام مذکور را از بودجه دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی کسر و به اعتبارات هزینه‌ای صندوق مذکور اضافه نماید.

این بندها که در مواد (۸۴) و (۸۶) قانون بودجه ۱۳۹۰ نیز تکرار شده‌اند، مجموعه امتیازاتی را جهت ازدواج، فوت و حق اولاد برای خانواده‌ها دربردارند در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ بند «۵-۱۳» باید با تأیید معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور صورت می‌گرفت که این بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ حذف شده است.

۲-۶. مرکز امور زنان و خانواده

بند «۱-۱۵» - «مرکز امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری و معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور مجازند تا فعالیت‌های اجرایی خود را در راستای تحقق اهداف و سیاست‌های مورد نظر از طریق دستگاه‌های اجرایی و از محل اعتبارات پیش‌بینی شده مربوط به خود در این قانون به انجام برسانند».

این بند هرساله در قوانین بودجه کشور بدون هیچ‌گونه تغییری تکرار می‌شود. یکی از علل این مسئله، ستادی بودن ساختار مرکز امور زنان و خانواده است. از آنجا که بخشی از فعالیت‌های این مرکز شکل اجرایی دارد، دولت هرساله در قالب یکی از بندهای ماده واحده اجازه پیشبرد اهداف و سیاست‌ها را از طریق دستگاه‌های اجرایی به مرکز امور زنان و خانواده اعطا می‌کند و بدین ترتیب به فعالیت‌های مرکز شکل اجرایی می‌بخشد.

۲-۷. مشخص نبودن سهم فرهنگ در اختصاص اعتبارات خاص

۱. گزارش «بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور ۱. نکات مهم و محورهای تصمیم‌گیری»، دفتر مطالعات برنامه و بودجه، شماره مسلسل ۱۲۲۲۳، بهمن‌ماه ۱۳۹۰.

در بخش‌هایی از ماده واحده، دولت درصدی از اعتبارات بودجه را به حوزه‌های مرتبط با موضوع فرهنگ اختصاص داده است:

بند «۱۶-۱» - «همه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور علاوه بر اعتبارات پژوهشی که ذیل هر دستگاه در پیوست‌های شماره ۳ و ۴ منظور شده است، مجازند حداقل نیم درصد و حداکثر سه درصد از اعتبارات خود به‌استثنای «اعتبارات فصول ۱ و ۶ و سرانه دانش‌آموزی وزارت آموزش و پرورش، بودجه هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی» را برای انجام امور پژوهشی و آموزشی و فرهنگی و توسعه علمی و دانش فناوری هزینه نمایند».

این بند در ماده (۱۰۸) قانون بودجه سال ۱۳۹۰ نیز وجود داشته با این تفاوت که در لایحه «امور فرهنگی» نیز به زیرمجموعه‌های اختصاص اعتبارات افزوده شده است. اگرچه اضافه شدن موضوع فرهنگ را می‌توان نکته مثبتی در این بند محسوب کرد، اما مشخص نبودن سهم هریک از حوزه‌های یاد شده از اعتبار اختصاص‌یافته، می‌تواند سبب تفاوت در تخصیص اعتبار گردد و از آنجا که سهم بخش فرهنگ در مقایسه با سایر حوزه‌ها در بودجه کم‌رنگ‌تر است و بخش ناچیزی از مصارف عمومی دولت را تشکیل می‌دهد، جهت جلوگیری از اختصاص کمتر اعتبار به موضوع فرهنگ پیشنهاد می‌گردد، سهم هریک از حوزه‌ها از اعتبار مشخص شده ذکر شود.

متن پیشنهادی: در ضمن از آنجا که رقم واقعی این اعتبار ذکر نشده و این مسئله سبب ابهام در میزان آن گشته است، پیشنهاد می‌گردد به‌جای عبارت «حداقل نیم درصد و حداکثر سه درصد از اعتبارات خود» رقم مشخص اعتبار قید گردد.

در بند «۱۷-۱» نیز: «دولت مجاز است به‌منظور آموزش، پژوهش و ترویج فرهنگ قرآنی و اهل بیت و فرهنگ عفاف و حجاب و توسعه فعالیت‌های قرآنی حداکثر نیم درصد از سقف بودجه مصوب هریک از دستگاه‌های ملی و استانی به‌استثنای «فصول ۱ و ۶ و بودجه هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی» را کسر و به ردیف ۵۰-۵۵۰۰۰۰ اضافه کند».

در این بند که در قانون بودجه ۱۳۹۰ عبارت «فرهنگ عفاف و حجاب» در آن وجود نداشته است، دولت رقم مشخص اعتبار در نظر گرفته شده را ذکر نکرده و این مسئله سبب ابهام در

وضعیت کمک دولت به بخش‌های توسعه فرهنگ قرآنی و فرهنگ حجاب و عفاف که به ترتیب در راستای مواد (۴)،^۱ (۱۹۶) و (۲۰۹)^۲ قانون برنامه پنجم توسعه هستند، گشته است.

متن پیشنهادی: به همین دلیل پیشنهاد می‌شود به جای عبارت «حداکثر نیم درصد از سقف بودجه» معادل‌سازی رقمی گردد.

همانطور که در این بند ذکر شده، اعتبار مذکور باید به اعتبار ردیف ۵۰-۵۵۰۰۰۰ در جدول ۹ افزوده شود. نگاهی به جدول ۹ نشان می‌دهد، این ردیف مربوط به موضوع اعتبارات اجرای طرح بازرسی کالا و خدمات است نه موضوع توسعه فرهنگ قرآنی و حجاب و عفاف. به نظر می‌رسد مقصود دولت در این بخش ردیف ۴۶-۵۵۰۰۰۰ با موضوع اعتبارات موضوع اجرای منشور توسعه قرآنی بوده است که باید اصلاح گردد.

در ضمن از آنجا که این بند تنها اختصاص به موضوع توسعه فرهنگ قرآنی ندارد و حجاب و عفاف را نیز دربر می‌گیرد، باید به ردیف ۴۶-۵۵۰۰۰۰ با موضوع اجرای منشور توسعه قرآنی عبارت «فرهنگ حجاب و عفاف» نیز اضافه گردد.

در بند «۲-۱۷» نیز ذکر شده: «به دولت اجازه داده می‌شود تا یک درصد از سقف اعتبار مصوب هریک از دستگاه‌های ملی و استانی به استثنای «فصول ۱ و ۶ و بودجه هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی» را کسر و به ردیف شماره ۴۹-۵۵۰۰۰۰ اضافه کند. اعتبارات منظور شده برای ورزش و جوانان تحت هر عنوان از تاریخ تعیین وزیر ورزش و جوانان و قبل از آن تحت عنوان سازمان تربیت‌بدنی و سازمان جوانان قابل ابلاغ، تخصیص و پرداخت و هزینه گرفتن است».

در این بند نیز میزان دقیق اعتبار اختصاص داده شده ذکر نشده و این مسئله سبب ابهام میزان کمک دولت به توسعه ورزش همگانی، ورزش قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی شده است.

---

۱. ماده (۴) در اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، معاونت موظف است حداکثر تا پایان سال دوم برنامه، اسناد راهبردی توسعه حوزه‌های آموزش عمومی، تبلیغ و ترویج، پژوهش و آموزش عالی کشور را براساس پیشنهاد شورای توسعه فرهنگ قرآنی تهیه و برای تصویب به هیئت وزیران تقدیم کند.

۲. ماده (۱۹۶). دولت موظف است به منظور تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفان و حضور بیشتر نیروهای مردمی در صحنه‌های امنیت و دفاع از کشور، آرمان‌ها و مبانی اندیشه انقلاب اسلامی و توسعه فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر، اقدامات و تسهیلات لازم را در طول برنامه به شرح زیر فراهم نماید: د) کمک به تعمیق ارزش‌های انقلاب اسلامی و توسعه فرهنگ و تفکر بسیجی ..... استفاده از نخبگان بسیجی برای مشاوره و تولید فکر، توسعه فرهنگ عفاف و حجاب.

۳. ماده (۲۰۹) قسمت «ب» - کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند اقدامات لازم را برای اجرای طرح جامع فرهنگ عفاف و حجاب معمول داشته و نسبت به متناسب‌سازی محیط خدمتی با اقتضائات جامعه اسلامی اقدام نمایند.

علاوه بر این ردیف ۴۹-۵۵۰۰۰۰ مربوط به بیمه اجتماعی قالیبافان و بافندگان فرش است که به نظر می‌رسد در این بخش نیز اشتباه صورت گرفته و باید به ردیف ۴۵-۵۵۰۰۰۰ (کمک به توسعه ورزش همگانی، ورزش قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی) اشاره شود.

متن پیشنهادی: بنابراین پیشنهاد می‌شود به جای عبارت « یک درصد از سقف اعتبار مصوب» رقم مشخص اعتبار ذکر گردد و همچنین ردیف ۴۹-۵۵۰۰۰۰ به ۴۵-۵۵۰۰۰۰ تغییر یابد.

۸-۲. مستثنا شدن برخی از دستگاه‌ها و مراکز فرهنگی از حکم ممنوعیت ماده (۵) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب سال ۱۳۸۰

به موارد مستثنا شده از حکم ممنوعیت ماده (۵) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب سال ۱۳۸۰ «مساجد، مصلی‌ها، هلال احمر، ستاد دیه، ستاد اقامه نماز، بنیاد بیماری‌های خاص، بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان انتقال خون ایران، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی، شرکت‌های دانش‌بنیان، امور بهداشتی و درمانی، کانون‌های فرهنگی بسیج و نیروی مقاومت بسیج، گلزار شهدا، هیئت‌های ورزشی، امامزاده‌ها، شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ستاد اقامه نماز، ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر، ستاد عتبات عالیات، مصلی‌ها، جمران، ستاد صیانت از حریم امنیت عمومی و حقوق شهروندان و حجاب و عفاف، تکایا، حسینیه‌ها، دارالقرآن‌ها، دانشکده‌های علوم قرآنی، هیئت‌های مذهبی و پارک‌های علمی، بسیج اساتید و دانش‌آموزان و دانشجویی، امور فرهنگی و اجتماعی، بخش‌های ورزشی دولتی و غیردولتی» اضافه کند.

این بند در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور - بند «۶۹» - نیز ذکر شده بود با این تفاوت که در لایحه بودجه ۱۳۹۱ به تعداد این مراکز افزوده شده و تعداد آنها از ۱۱ مورد به ۲۰ مورد افزایش یافته است. شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ستاد عتبات عالیات، جمران، ستاد صیانت از حریم امنیت عمومی و حقوق شهروندان و حجاب و عفاف، تکایا، بسیج اساتید و دانش‌آموزان و دانشجویی، امور فرهنگی و اجتماعی، بخش‌های ورزشی دولتی و غیردولتی، از جمله این موارد هستند.

در ادامه، مجموعه اعتبارات بخش فرهنگ به همراه اعتبارات دستگاه‌های فرهنگی - مذهبی بررسی شده است.

۱. پرداخت هرگونه وجهی توسط وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۲) این قانون، به دستگاه‌های اجرایی به عنوان کمک یا هدیه به صورت نقدی و غیرنقدی بجز در مواردی که در مقررات قانونی مربوط تعیین شده یا می‌شود و مبالغی که به دانشگاه‌های دولتی و احداث خوابگاه‌های دانشجویی دولتی، مؤسسات آموزش عالی، فرهنگستان‌ها و بنیاد ایران‌شناسی، طرح‌های تحقیقاتی جهاد دانشگاهی و حوزه‌های علمیه و آموزش و پرورش و سازمان تربیت بدنی ایران و سازمان بهزیستی کشور و کمیته امداد امام خمینی (ره) و شهرک‌های علمی و صنعتی فناوری و تحقیقاتی و اورژانس و پروژه‌های بهداشتی و ورزشی روستایی پرداخت می‌گردد، ممنوع است.

۳. مجموعه اعتبارات کل بخش فرهنگ

مجموعه اعتبارات بخش فرهنگ که ترکیبی است از اعتبار فصل فرهنگ، فصل تربیت بدنی، اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی و ردیف‌های متفرقه در جدول زیر محاسبه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود علیرغم رشد ۳۹ درصدی فصل فرهنگ و رشد ۲۴ درصدی فصل تربیت بدنی، به‌علت حذف اعتبار ارتقای شاخص‌های فرهنگی و کاهش اعتبار ردیف‌های متفرقه فرهنگی، شاهد رشد منفی (۸ درصدی) بخش فرهنگ در لایحه بودجه ۱۳۹۱ در مقایسه با اعتبار آن در قانون بودجه ۱۳۹۰ هستیم.

جدول ۱. مجموعه اعتبارات کل بخش فرهنگ (ارقام به میلیون ریال)

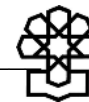
اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات			عنوان
قانون بودجه ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد	
۲۵,۱۲۸,۸۶۹	۳۱,۹۱۷,۹۹۰	۲۷/۰۲	۸,۸۰۳,۹۲۸	۱۵,۳۹۴,۲۶۲	۷۴/۸۶	۳۳,۹۳۲,۷۹۷	۴۷,۳۱۲,۲۵۲	۳۹/۴۳	فصل فرهنگ و هنر، رسانه‌های جمعی و گردشگری ^(۱)
۲,۴۹۱,۱۶۲	۲,۹۳۶,۴۴۸	۱۷/۸۷	۵,۵۹۴,۱۹۸	۷,۹۶۵,۵۳۸	۴۲/۳۹	۸,۰۸۵,۳۶۰	۱۰,۹۰۱,۹۸۶	۳۴/۸۴	فصل تربیت بدنی ^(۲)
۱۲,۱۲۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰	۳,۳۵۴,۴۸۷	۰	-۱۰۰/۰۰	۱۵,۴۷۴,۴۸۷	۰	-۱۰۰	ارتقای شاخص‌های فرهنگی کشور
۸,۱۷۳,۵۰۲	۲,۶۹۳,۵۰۲	-۶۷/۰۵	۱۱,۶۷۶,۶۹۷	۸,۲۸۰,۰۰۲	-۲۹/۰۹	۱۹,۱۱۱,۱۹۹	۱۰,۹۷۳,۵۰۴	-۴۲/۵۸	ردیف‌های متفرقه فرهنگی ^(۳)
۳,۹۷۱,۵۰۰	۴,۹۱۰,۰۰۰	۲۳/۶۳	۹۳۱,۸۰۲	۸۹۵,۰۰۰	-۳/۹۵	۴,۹۰۳,۳۰۲	۵,۸۰۵,۰۰۰	۱۸/۳۹	اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی ^(۴)
۵۱,۸۸۵,۰۳۳	۴۲,۴۵۷,۹۴۰	-۱۸/۱۷	۳۰,۳۶۱,۱۱۲	۳۲,۵۳۴,۸۰۲	۷/۱۶	۸۱,۵۰۷,۱۴۵	۷۴,۹۹۲,۷۴۲	-۷/۹۹	مجموع (بخش فرهنگ)

(۱) جدول شماره ۶ لایحه بودجه ۱۳۹۱.

(۲) جدول شماره ۶ لایحه بودجه ۱۳۹۱.

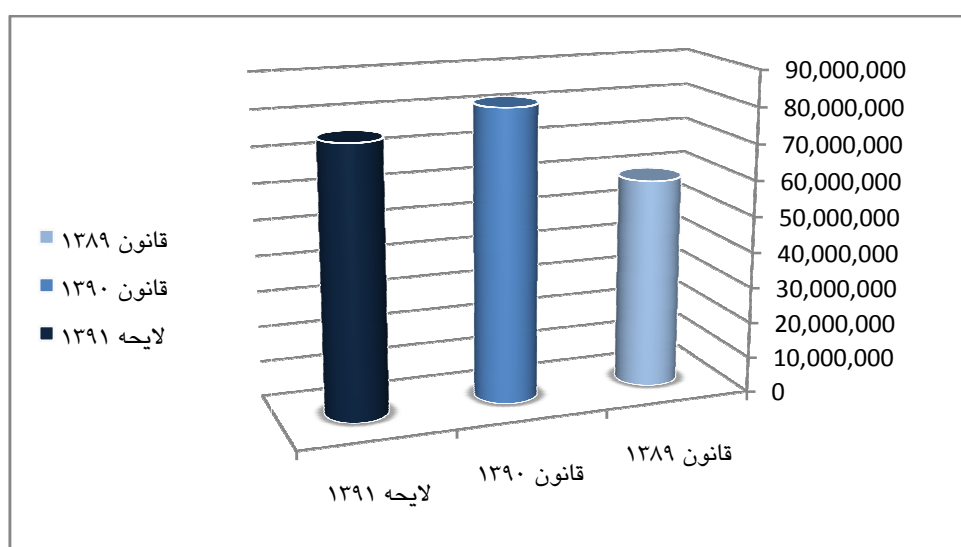
(۳) در این بخش صرفاً ردیف‌های متفرقه فرهنگی محاسبه شده (جدول شماره ۹ لایحه بودجه ۱۳۹۱) و اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی از مجموع این اعتبار کم شده است. در محاسبه اعتبار ردیف‌های متفرقه فرهنگی در قانون سال ۱۳۹۰ نیز علاوه بر حذف اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی از اعتبار ردیف‌های متفرقه، ارتقای شاخص‌های فرهنگی نیز که در ردیف ۵۵۰۰۰۰-۴۴ حضور داشته، از مجموع اعتبار کم شده است.

(۴) در این بخش صرفاً اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی فرهنگی - مذهبی محاسبه شده است. جدول شماره ۱۲ لایحه بودجه ۱۳۹۱.

همانطور که گفته شد مهمترین علت این کاهش، حذف اعتبار «ارتقای شاخص‌های فرهنگی» و کاهش اعتبار ردیف‌های متفرقه فرهنگی است. هرچند که کاهش اعتبار ردیف‌های متفرقه را به علت عدم امکان نظارت بر آن می‌توان نکته مثبتی در لایحه قلمداد کرد، اما انتظار می‌رفت مجموع اعتبارات حذف شده به اعتبار اختصاص یافته برای فصل فرهنگ اضافه گردد که این امر تحقق نیافته به این ترتیب مجموع اعتبارات بخش فرهنگ، از ۸۱,۵۰۷,۱۴۵ میلیون ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ به ۷۴,۹۹۲,۷۴۲ میلیون ریال در لایحه ۱۳۹۱ کاهش پیدا کرده است.

نمودار ۱. مقایسه رشد بودجه بخش فرهنگ در سال‌های ۱۳۸۹، ۱۳۹۰ و لایحه ۱۳۹۱

اعتبار بخش فرهنگ در قانون بودجه ۱۳۸۹ معادل ۵۸,۸۰۶,۶۴۷ میلیون ریال بوده است؛^۱ در قانون بودجه ۱۳۹۰ این رقم به ۸۱,۵۰۷,۱۴۵ میلیون ریال افزایش و در لایحه ۱۳۹۱ به ۷۴,۹۹۲,۷۴۲ میلیون ریال کاهش یافته است. بدین ترتیب اعتبار بخش فرهنگ در لایحه بودجه ۱۳۹۱، در مقایسه با قانون بودجه ۱۳۹۰، ۸ درصد کاهش و در مقایسه با قانون بودجه ۱۳۸۹، ۲۷ درصد افزایش داشته است.

در ادامه سهم بودجه بخش و فصل فرهنگ از مصارف عمومی دولت و مجموع امور فرهنگی - اجتماعی (جدول شماره ۶ لایحه) مورد بررسی قرار گرفته است.

در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ سهم بخش فرهنگ (۸۱,۵۰۷,۱۴۵ میلیون ریال) از مصارف عمومی دولت یعنی از ۱,۵۴۵,۵۷۰,۰۹۱ میلیون ریال، ۵/۲ درصد بوده است؛ در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ مصارف عمومی دولت ۱,۴۴۱,۰۵۷,۸۷۲ میلیون ریال برآورد شده و با توجه به اختصاص ۷۴,۹۹۲,۷۴۲ میلیون ریال به بخش فرهنگ، این بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ نیز تنها ۵/۲ درصد منابع عمومی

۱. سینا کلهر و نرگس صادق‌پور، گزارش «درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور ۲. بودجه بخش فرهنگ»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل: ۱۰۶۷۴.

دولت را تشکیل می‌دهد. بدین ترتیب سهم بخش فرهنگ از مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ ثابت مانده است.

جدول ۲. مقایسه سهم اعتبار حوزه فرهنگ از بودجه کل کشور

عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱
سهم اعتبار بخش فرهنگ از مصارف عمومی دولت ^(۱)	۵/۲	۵/۲
سهم اعتبار فصل فرهنگ از مصارف عمومی دولت	۲/۱	۳/۲
سهم فصل فرهنگ و تربیت بدنی از بخش امور فرهنگی و اجتماعی	۷/۸ ^(۲)	۸

(۱) $\text{سهم اعتبار بخش فرهنگ از مصارف عمومی دولت} = ۱۰۰ \times \frac{\text{بخش فرهنگ}}{\text{مصارف عمومی دولت}}$

(۲) در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ مجموع اعتبار فصل تربیت بدنی و فرهنگی ۴۲,۰۱۸,۱۵۷ میلیون ریال بوده و در مجموع به امور اجتماعی و فرهنگی ۵۸,۷۴۱,۷۶۴ میلیون ریال اختصاص داده شده است، قانون بودجه سال ۱۳۹۰، ص ۱۰۲.

همانطور که ملاحظه می‌شود در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ سهم اعتبار بخش فرهنگ (مجموع فصول فرهنگ، تربیت بدنی، اعتبار ردیف‌های متفرقه فرهنگی و اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی) از مصارف عمومی دولت بسیار ناچیز است و تنها ۵/۲ درصد مصارف را تشکیل می‌دهد؛ از سوی دیگر این رقم در مقایسه با قانون بودجه ۱۳۹۰ رشد نداشته و ثابت مانده است.

سهم اعتبار فصل فرهنگ از مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه ۱۳۹۱ نیز بسیار ناچیز است و تنها ۳/۲ این اعتبار را تشکیل می‌دهد. از سوی دیگر اعتبار فصل تربیت بدنی و فرهنگ^۱ تنها ۸ درصد اعتبار امور فرهنگی و اجتماعی را تشکیل می‌دهد که نشان از توجه کمتر دولت به مسائل فرهنگی دارد. به عبارت دیگر ۹۲ درصد بودجه امور اجتماعی و فرهنگی به فصول آموزش، بهداشت و سلامت و رفاه و تأمین اجتماعی اختصاص دارد و در میان سهم فصل فرهنگ و تربیت بدنی روی هم تنها ۸ درصد این بودجه است.

بر مبنای آنچه از جدول فوق برمی‌آید، میزان اعتبار در نظر گرفته از سوی دولت برای حوزه فرهنگ در مقایسه با سایر حوزه‌ها در لایحه ۱۳۹۱ بسیار ناچیز است و نشان از اختصاص بودجه کمتر به حوزه فرهنگ دارد.

۱. مجموع اعتبار فصل تربیت بدنی و فرهنگ در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، ۵۸,۲۱۴,۲۳۸ میلیون ریال بوده است، لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، ص ۵۳.

۴. اعتبارات دستگاه‌ها به تفکیک حوزه‌های فرهنگی^۱

در یک تقسیم‌بندی کلی دستگاه‌های حوزه فرهنگ را می‌توان بر اساس حوزه فعالیت، مخاطبان و جغرافیای فعالیت آن‌ها به هفت بخش:

۱. دینی - تبلیغی،
  ۲. فرهنگی - فرهنگ عمومی،
  ۳. میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری،
  ۴. رسانه‌های جمعی،
  ۵. زنان و خانواده،
  ۶. تربیت‌بدنی و جوانان،
  ۷. دیپلماسی فرهنگی و تقریب مذاهب تقسیم کرد.
- در ادامه اعتبارات هریک از این بخش‌ها به تفکیک مجموع اعتبارات، اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات عمرانی مورد بررسی قرار گرفته است.

۴-۱. اعتبارات دستگاه‌های دینی - تبلیغی

دستگاه‌های دینی - تبلیغی در لایحه بودجه ۱۳۹۱ به لحاظ ساختاری تغییر چندانی در مقایسه با قانون بودجه ۱۳۹۰ پیدا نکرده‌اند. تعداد دستگاه‌های اصلی این حوزه (دستگاه‌هایی که ردیف مستقل دریافت می‌کنند) نیز ثابت مانده و ۱۳ ردیف مستقل را تشکیل می‌دهد. تنها مورد تغییر مربوط به «نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها»^۲ است که «حوزه علوم اسلامی دانشگاهیان» به زیرمجموعه آن اضافه شده و بودجه دریافت کرده است. در ادامه مجموعه اعتبارات این دستگاه‌ها و رشد آنها در مقایسه با قانون بودجه ۱۳۹۰ مورد بررسی قرار گرفته است.

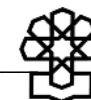
۱. اعتبارات ذکر شده در این بخش از جدول شماره ۷ لایحه بودجه ۱۳۹۱ و قانون بودجه ۱۳۹۰ استخراج شده است.

۲. ردیف ۱۱۳۶۳۰.

(ارقام به میلیون ریال)

جدول ۳. مجموع اعتبارات دستگاه‌های دینی - تبلیغی

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			جمع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد
۱۰۹۵۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه	۵۴۷,۸۰۰	۷۷۱,۸۸۸	۴۰/۹۱	۳۵۶	۴۰۳	۱۳/۲۰	۵۴۸,۱۵۶	۷۷۲,۲۹۱	۴۰/۸۹
۱	سازمان اوقاف و امور خیریه	۴۸۷,۸۰۰	۶۵۱,۸۸۸	۳۳/۶۴	۳۵۶	۴۰۳	۱۳/۲۰	۴۸۸,۱۵۶	۶۵۲,۲۹۱	۳۳/۶۲
۲	دانشگاه علوم و معارف قرآنی	۶۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۱۰۰/۰	۰	۰	۰/۰۰	۶۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۱۰۹۶۰۰	سازمان حج و زیارت	۱۷,۵۹۰	۱۹,۵۲۵	۱۱/۰۰	۰	۰	۰/۰۰	۱۷,۵۹۰	۱۹,۵۲۵	۱۱/۰۰
۱	سازمان حج و زیارت	۱۷,۵۹۰	۱۹,۵۲۵	۱۱/۰۰	۰	۰	۰/۰۰	۱۷,۵۹۰	۱۹,۵۲۵	۱۱/۰۰
۱۱۱۴۵۰	بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس	۱۳۶,۸۵۶	۱۷۵,۰۷۹	۲۷/۹۳	۱۳۴,۸۰۹	۲۰۸,۰۰۰	۵۴/۲۹	۲۷۱,۶۶۵	۳۸۳,۰۷۹	۴۱/۰۱
۱	بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس	۱۳۶,۸۵۶	۱۷۵,۰۷۹	۲۷/۹۳	۱۳۴,۸۰۹	۲۰۸,۰۰۰	۵۴/۲۹	۲۷۱,۶۶۵	۳۸۳,۰۷۹	۴۱/۰۱
۱۱۳۶۳۰	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	۴۸۷,۰۰۰	۶۶۴,۴۵۲	۳۶/۴۴	۸,۷۱۵	۱۲,۰۶۶	۳۸/۴۵	۴۵۹,۷۱۵	۶۷۶,۵۱۸	۴۷/۱۶
۱	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	۴۴۶,۰۰۰	۵۴۸,۳۰۰	۲۲/۹۴	۸,۷۱۵	۵,۹۲۰	-۳۲/۰۷	۴۵۴,۷۱۵	۵۵۴,۲۲۰	۲۱/۸۸
۲	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها - کمک به حج عمره دانشجویی	۱۵,۰۰۰	۱۸,۷۵۰	۲۵/۰۰	۰	۰	۰/۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۸,۷۵۰	۲۵/۰۰
۳	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها - دانشگاه معارف اسلامی	۲۶,۰۰۰	۳۷,۴۰۲	۴۳/۸۵	۰	۶,۱۴۶	۱۰۰/۰۰	۲۶,۰۰۰	۴۳,۵۴۸	۶۷/۴۹
۴	حوزه علوم اسلامی دانشگاهیان ^(۱)	۰	۶۰,۰۰۰	۱۰۰/۰	۰	۰	۰/۰۰	۰	۶۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			جمع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد
۱۱۴۰۰۷	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم	۵۲۲,۴۲۰	۶۵۰,۵۴۱	۲۴/۵۲	۱۲,۱۵۴	۱۲,۱۵۴	۰/۰۰	۵۳۴,۵۷۶	۶۶۲,۶۹۵	۲۳/۹۷
۱	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم	۵۲۲,۴۲۰	۶۵۰,۵۴۱	۲۴/۵۲	۱۲,۱۵۴	۱۲,۱۵۴	۰/۰۰	۵۳۴,۵۷۶	۶۶۲,۶۹۵	۲۳/۹۷
۱۱۴۰۱۲	شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی ^(۳)	۱۱۹,۴۰۰	۱۵۵,۳۷۰	۳۰/۱۳	۷۷۱	۳۰,۸۷۲	۳۹۰۴/۱۵	۱۲۰,۱۷۱	۱۸۶,۲۴۲	۵۴/۹۸
۱	شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی	۱۱۹,۴۰۰	۱۵۵,۳۷۰	۳۰/۱۳	۷۷۱	۳۰,۸۷۲	۳۹۰۴/۱۵	۱۲۰,۱۷۱	۱۸۶,۲۴۲	۵۴/۹۸
۱۱۴۰۲۰	شورای عالی حوزه‌های علمیه	۸۰۸,۴۰۰	۱,۱۴۸,۸۲۰	۴۲/۱۱	۵۶۴,۶۲۸	۹۶۴,۷۵۵	۷۰/۸۷	۱,۳۷۳,۰۲۸	۲,۱۱۳,۵۷۵	۵۳/۹۴
۱	شورای عالی حوزه‌های علمیه	۸۰۸,۴۰۰	۱,۱۴۸,۸۲۰	۴۲/۱۱	۵۶۴,۶۲۸	۹۶۴,۷۵۵	۷۰/۸۷	۱,۳۷۳,۰۲۸	۲,۱۱۳,۵۷۵	۵۳/۹۴
۱۱۴۰۲۵	شورای برنامه‌ریزی مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان	۶۵,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۳۰/۷ ۷	۶۰,۷۷۰	۹۰,۷۷۰	۴۹/۳۷	۱۲۵,۷۷۰	۲۴۰,۷۷۰	۹۱/۴۴
۱	شورای برنامه‌ریزی مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان	۶۵,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۳۰/۷ ۷	۶۰,۷۷۰	۹۰,۷۷۰	۴۹/۳۷	۱۲۵,۷۷۰	۲۴۰,۷۷۰	۹۱/۴۴
۱۱۴۰۳۰	مؤسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره	۱۱۵,۲۳۰	۱۲۸,۸۵۶	۱۱/۸۳	۱۷,۳۱۹	۲۹,۷۲۷	۷۱/۶۴	۱۳۲,۵۴۹	۱۵۸,۵۸۳	۱۹/۶۴
۱	مؤسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره	۹۳,۶۴۰	۱۰۵,۴۰۳	۱۲/۵۶	۱۶,۶۷۶	۲۹,۰۰۰	۷۳/۹۰	۱۱۰,۳۱۶	۱۳۴,۴۰۳	۲۱/۸۳
۲	مؤسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره - پژوهشکده امام خمینی (ره) انقلاب اسلامی	۲۱,۵۹۰	۲۳,۴۵۳	۸/۶۳	۶۴۳	۷۲۷	۱۳/۰۶	۲۲,۲۳۳	۲۴,۱۸۰	۸/۷۶
۱۱۴۰۸۴	مرکز خدمات حوزه علمیه	۱,۵۸۲,۴۸۶	۲,۸۸۲,۷۵۹	۸۲/۱۷	۰	۰	۰/۰۰	۱,۵۸۲,۴۸۶	۲,۸۸۲,۷۵۹	۸۲/۱۷
۱	مرکز خدمات حوزه علمیه	۱,۵۸۲,۴۸۶	۲,۸۸۲,۷۵۹	۸۲/۱۷	۰	۰	۰/۰۰	۱,۵۸۲,۴۸۶	۲,۸۸۲,۷۵۹	۸۲/۱۷
۱۱۴۲۰۰	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)	۸۳,۰۰۰	۱۰۰,۱۵۰	۲۰/۶۶	۰	۰	۰/۰۰	۸۳,۰۰۰	۱۰۰,۱۵۰	۲۰/۶۶

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			جمع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد
۱	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)	۸۳,۰۰۰	۱۰۰,۱۵۰	۲۰/۶۶	.	.	۰/۰۰	۸۳,۰۰۰	۱۰۰,۱۵۰	۲۰/۶۶
۱۱۴۳۰۰	سازمان تبلیغات اسلامی	۹۴۱,۱۰۰	۱,۱۹۱,۳۵۳	۲۶/۵۹	۴۵,۱۵۲	۶۰,۳۸۷	۳۳/۷۴	۹۸۶,۲۵۲	۱,۲۵۱,۷۴۰	۲۶/۹۲
۱	سازمان تبلیغات اسلامی	۶۵۱,۰۰۰	۸۳۷,۳۶۸	۲۸/۶۳	۴۳,۴۳۶	۵۷,۸۸۷	۳۳/۲۷	۶۹۴,۴۳۶	۸۹۵,۲۵۵	۲۸/۹۲
۲	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی	۲۹۰,۱۰۰	۳۵۳,۹۸۵	۲۲/۰۲	۱,۷۱۶	۲,۵۰۰	۴۵/۶۹	۲۹۱,۸۱۶	۳۵۶,۴۸۵	۲۲/۱۶
۱۳۱۶۰۰	بنیاد شهید و امور ایثارگران	۳۷,۷۸۵,۰۰۰	۴۵,۶۸۱,۳۹۱	۲۰/۹۰	۲۴,۳۰۹	۸۲۶,۸۰۰	۳۳۰۱/۲۱	۳۷,۸۰۹,۳۰۹	۴۶,۵۰۸,۱۹۱	۲۳/۰۱
۱	بنیاد شهید و امور ایثارگران	۳۷,۷۸۵,۰۰۰	۴۵,۶۸۱,۳۹۱	۲۰/۹۰	۲۴,۳۰۹	۸۲۶,۸۰۰	۳۳۰۱/۲۱	۳۷,۸۰۹,۳۰۹	۴۶,۵۰۸,۱۹۱	۲۳/۰۱

(۱) حوزه علوم اسلامی در لایحه سال ۱۳۹۱ به نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها اضافه شده است.

(۲) به شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی در بودجه سال ۱۳۹۰ ردیف بودجه مستقل داده شده است. در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی زیرمجموعه سازمان تبلیغات اسلامی بوده است.

همانطور که جداول فوق نشان می‌دهد، در میان دستگاه‌های دینی - تبلیغی برخی از دستگاه‌ها با رشد چشمگیری در میزان مجموع اعتبارات خود مواجه بوده‌اند. از میان دستگاه‌های دینی - تبلیغی به غیر از «حوزه علوم اسلامی دانشگاهیان» که برای اولین بار در لایحه ۱۳۹۱ بودجه دریافت کرده و در نتیجه رشد ۱۰۰ درصدی داشته است، دانشگاه علوم و معارف قرآنی با رشد ۱۰۰ درصدی، شورای برنامه‌ریزی مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان با ۹۱ درصد و مرکز خدمات حوزه علمیه با ۸۲ درصد، بیشترین رشد اعتبار را داشته‌اند. کمترین رشد اعتبار نیز مربوط به مؤسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره - پژوهشکده امام خمینی (ره) انقلاب اسلامی است. شایان ذکر است مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) علاوه بر اینکه به‌عنوان یک دستگاه دارای ردیف مستقل در بودجه (۱۱۴۲۰۰) اعتبار دریافت می‌کند، در قالب کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی نیز در جدول (۱۲) ۱۰۵,۰۰۰ میلیون ریال اعتبار دریافت کرده است.

در بخش اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های دینی - تبلیغی، با رشد نسبتاً نامتوازن بودجه برخی از دستگاه‌ها مواجه هستیم. شورای برنامه‌ریزی مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان با ۱۳۰ درصد افزایش اولین رتبه را در رشد اعتبار دستگاه‌های دینی - تبلیغی به‌خود اختصاص داده است. اعتبارات هزینه‌ای دانشگاه علوم و معارف قرآنی نیز در مقایسه با سال گذشته با رشد ۱۰۰ درصدی همراه بوده است. کمترین رشد اعتبار هزینه‌ای نیز مربوط به مؤسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره - پژوهشکده امام خمینی (ره) انقلاب اسلامی است.

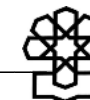
در بخش اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای نیز شاهد رشد نامتوازن اعتبار برخی از دستگاه‌ها هستیم. اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی - که در قانون بودجه ۱۳۹۰ ردیف بودجه مستقل دریافت کرده و تا پیش از آن زیرمجموعه سازمان تبلیغات اسلامی بوده است - در لایحه ۱۳۹۱ با ۳,۹۰۴ درصد رشد همراه بوده است؛ علت رشد اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی رشد اعتبار برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات (۳۰۲۷۴) می‌باشد. اعتبار تملک سرمایه‌ای بنیاد شهید و امور ایثارگران نیز ۳۳۰۱ رشد داشته است. در مقابل اعتبار تملک سرمایه‌ای نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها با رشد منفی ۳۲/۰۷ همراه بوده است.

۲-۴. اعتبارات دستگاه‌های حوزه فرهنگی - فرهنگ عمومی

دستگاه‌های حوزه فرهنگ با تغییرات متعددی از حیث ساختار و تعداد در لایحه بودجه ۱۳۹۱ مواجه شده‌اند. کتابخانه آیت‌الله مرعشی‌نجفی که در قوانین بودجه سال‌های گذشته به‌عنوان اشخاص

۱. مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ میلیون ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.

کمک‌گیر حقیقی و حقوقی بودجه دریافت می‌کرده، در لایحه بودجه ۱۳۹۱ ردیف مستقل گرفته و اعتباری معادل ۵۵,۰۰۰ میلیون ریال دریافت نموده است. ازسوی دیگر به شورای عالی انقلاب فرهنگی اعتباری معادل ۷۵,۰۰۰ میلیون ریال جهت کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی اختصاص داده شده که در سال‌های گذشته لحاظ نمی‌شده است. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز جهت کمک به امور سینمایی همچنین تولید فیلم‌های فاخر اعتبار مستقلی دریافت کرده است که تا پیش از این و در قانون بودجه ۱۳۹۰، این اعتبار در بخش ردیف‌های متفرقه ردیف (۲۳-۵۵۰۰۰۰) اختصاص داده می‌شده است.

(ارقام به میلیون ریال)

جدول ۴. مجموع اعتبارات دستگاه‌های فرهنگی - فرهنگ عمومی

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد
۱۰۱۰۰۰	نهاد ریاست جمهوری ^(۱)	۱۶۳,۵۲۵	۲۰۶,۹۲۹	۲۶/۵۴	۸,۲۱۷	۸,۱۴۱	-۰/۹۲	۱۷۱,۷۴۲	۲۱۵,۰۷۰	۲۵/۲۳
۱	فرهنگستان علوم ایران	۳۴,۷۱۶	۳۹,۵۵۹	۱۳/۹۵	۱,۴۵۴	۱,۳۶۶	-۶/۰۵	۳۶,۱۷۰	۴۰,۹۲۵	۱۳/۱۵
۲	فرهنگستان زبان و ادب فارسی	۵۶,۰۵۱	۸۴,۰۰۰	۴۹/۸۶	۴,۶۹۰	۴,۴۱۵	-۵/۸۶	۶۰,۷۴۱	۸۸,۴۱۵	۴۵/۵۶
۳	فرهنگستان هنر	۶۵,۷۸۹	۷۵,۶۸۰	۱۵/۰۳	۱,۶۶۸	۱,۹۱۰	۱۴/۵۱	۶۷,۴۵۷	۷۷,۵۹۰	۱۵/۰۲
۴	پژوهشکده هنر	۶,۹۶۹	۷,۶۹۰	۱۰/۳۵	۴۰۵	۴۵۰	۱۱/۱۱	۷,۳۷۴	۸,۱۴۰	۱۰/۳۹
۱۰۱۱۰۰	سازمان اسناد کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	۲۸۸,۴۲۰	۳۶۹,۰۵۶	۲۷/۹۶	۴۵,۶۲۲	۱۱۳,۶۱۳	۱۴۹/۰۳	۳۳۴,۰۴۲	۴۸۲,۶۶۹	۴۴/۴۹
۱	سازمان اسناد کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	۲۸۸,۴۲۰	۳۶۹,۰۵۶	۲۷/۹۶	۴۵,۶۲۲	۱۱۳,۶۱۳	۱۴۹/۰۳	۳۳۴,۰۴۲	۴۸۲,۶۶۹	۴۴/۴۹
۱۰۱۵۰۲	مجلس شورای اسلامی - کتابخانه، موزه و مرکز اسناد	۱۰۷,۰۷۸	۱۱۴,۸۷۰	۷/۲۸	۱,۷۰۶	۲,۱۰۰	۲۳/۰۹	۱۰۸,۷۸۴	۱۱۶,۹۷۰	۷/۵۳
۱	مجلس شورای اسلامی - کتابخانه، موزه و مرکز اسناد	۱۰۷,۰۷۸	۱۱۴,۸۷۰	۷/۲۸	۱,۷۰۶	۲,۱۰۰	۲۳/۰۹	۱۰۸,۷۸۴	۱۱۶,۹۷۰	۷/۵۳
۱۱۳۵۴۸	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و اسلامی	۱۱۱,۰۰۰	۱۲۷,۲۳۲	۱۴/۶۲	۱,۵۳۹	۲,۰۴۸	۳۳/۰۷	۱۱۲,۵۳۹	۱۲۹,۲۸۰	۱۴/۸۸
۱	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و اسلامی	۱۱۱,۰۰۰	۱۲۷,۲۳۲	۱۴/۶۲	۱,۵۳۹	۲,۰۴۸	۳۳/۰۷	۱۱۲,۵۳۹	۱۲۹,۲۸۰	۱۴/۸۸
۱۱۳۶۰۰	شورای عالی انقلاب فرهنگی ^(۲)	۱۵۱,۱۴۵	۵۳۷,۸۹۶	۲۵۵/۸۸	۴۰,۹۸۸	۱۱,۳۰۱	۳۲/۱۸	۱۹۱,۸۷۵	۵۹۲,۰۷۴	۲۰۸/۵۷
۱	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۱۴۱,۷۶۰	۴۵۱,۰۰۰	۲۱۸/۱۴	۸,۱۹۵	۱۰,۹۰۱	۳۳/۰۲	۱۴۹,۹۵۵	۴۶۱,۹۰۱	۲۰۸/۰۳
۲	دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی	۹,۳۸۵	۱۱,۸۹۶	۲۶/۷۶	۳۲,۵۳۵	۴۳,۲۷۷	۳۳/۰۲	۴۱,۹۲۰	۵۵,۱۷۳	۳۱/۶۱
۳	شورای عالی انقلاب فرهنگی - کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی ^(۳)	.	۷۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	.	.	۰/۰۰	.	۷۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۱۱۴۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۴,۲۵۹,۴۰۰	۵,۵۱۲,۶۵۶	۲۹/۴۲	۹۳۱,۶۸۷	۱,۷۹۴,۸۹۰	۹۲/۶۵	۵,۱۹۱,۰۸۷	۷,۳۰۷,۵۴۶	۴۰/۷۷

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد
۱	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۳,۲۴۳,۰۰۰	۲,۹۵۳,۳۷۲	-۸/۹۳	۹۳۱,۰۴۴	۱,۷۹۴,۱۶۳	۹۲/۷۰	۴,۱۷۴,۰۴۴	۴,۷۴۷,۵۳۵	۱۳/۷۴
۲	مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات	۴۱,۰۰۰	۴۹,۱۱۴	۱۹/۷۹	۶۴۳	۷۲۷	۱۳/۰۶	۴۱,۶۴۳	۴۹,۸۴۱	۱۹/۶۹
۳	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - حمایت از نشر، کتاب و مطبوعات	۹۵۰,۰۰۰	۱,۰۹۷,۵۰۰	۱۵/۵۳	.	.	۰/۰۰	۹۵۰,۰۰۰	۱,۰۹۷,۵۰۰	۱۵/۵۳
۴	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - برگزاری جشنواره فرهنگی و هنری امام رضا (ع)	۲۵,۴۰۰	۳۳,۶۷۰	۳۲/۵۶	.	.	۰/۰۰	۲۵,۴۰۰	۳۳,۶۷۰	۳۲/۵۶
۵	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - کمک به امور سینمایی و همچنین تولید فیلم‌های فاخر ^(۴)	.	۱,۳۷۹,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	.	.	۰/۰۰	.	۱,۳۷۹,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۱۱۴۱۰۰	کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی ^(۵)	.	۵۳,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	.	۲,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	.	۵۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۱	کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی	.	۵۳,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	.	۲,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	.	۵۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۱۱۵۸۰۰	نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور	۶۵۲,۲۲۷	۷۶۳,۳۲۶	۱۷/۰۳	۴۲,۲۱۸	۷۷,۷۴۹	۸۴/۱۶	۶۹۴,۴۴۵	۸۴۱,۰۷۵	۲۱/۱۱
۱	نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور	۶۵۲,۲۲۷	۷۶۳,۳۲۶	۱۷/۰۳	۴۲,۲۱۸	۷۷,۷۴۹	۸۴/۱۶	۶۹۴,۴۴۵	۸۴۱,۰۷۵	۲۱/۱۱
۲۸۴۰۰۰	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۳۴۵,۶۱۰	۴۰۱,۳۷۰	۱۶/۱۳	۲۲,۹۸۹	۲۶,۰۰۱	۱۳/۱۰	۳۶۸,۵۹۹	۴۲۷,۳۷۱	۱۵/۹۴
۱	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۳۴۵,۶۱۰	۴۰۱,۳۷۰	۱۶/۱۳	۲۲,۹۸۹	۲۶,۰۰۱	۱۳/۱۰	۳۶۸,۵۹۹	۴۲۷,۳۷۱	۱۵/۹۴

(۱) مجموع اعتبارات نهاد ریاست جمهوری در این بخش تنها مجموع اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه فرهنگ عمومی است. اعتبارات سایر بخش‌ها از مجموع کم شده است.

(۲) مجموع اعتبارات شورای عالی انقلاب فرهنگی در این بخش تنها مجموع اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه فرهنگ عمومی است. اعتبار بخش زنان و خانواده از مجموع اعتبارات کم شده است.

(۳) این بخش در لایحه سال ۱۳۹۱ به زیرمجموعه شورای عالی انقلاب فرهنگی اضافه شده است.

(۴) این بخش در لایحه ۱۳۹۱ به زیرمجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی اضافه شده است. در قانون بودجه ۱۳۹۰ کمک به امور سینمایی همچنین تولید فیلم‌های فاخر در بخش ردیف‌های متفرقه ردیف (۲۳-۵۵۰۰۰۰) بودجه دریافت می‌کرده است.

(۵) کتابخانه آیت‌الله مرعشی در قانون بودجه ۱۳۹۰ جزء «اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی» محسوب می‌شده و ۵۰,۰۰۰ میلیون ریال بودجه دریافت می‌کرده است.

براساس آنچه از جدول ۴ به دست می‌آید مجموع اعتبارات این بخش بدون در نظر گرفتن دستگاه‌ها و زیرمجموعه‌هایی که برای اولین بار اعتبار مستقل دریافت کرده‌اند، تغییرات قابل تأملی را داشته است. اعتبار شورای عالی انقلاب فرهنگی در لایحه بودجه ۱۳۹۱ با رشد ۲۰۸ درصدی همراه بوده است؛ چنین افزایش اعتباری در سایر دستگاه‌ها به چشم نمی‌خورد و حاکی از رشد نامتوازن اعتبار دستگاه‌های مذکور است. کمترین رشد اعتبار نیز متعلق به مجلس شورای اسلامی - کتابخانه، موزه و مرکز اسناد و معادل ۷/۵۳ درصد است.

در بخش اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های فرهنگی نکته قابل توجه، رشد ۲۵۵ درصدی اعتبار شورای عالی انقلاب فرهنگی است. این اعتبار از ۱۴۱,۷۶۰ میلیون ریال به ۴۵۱,۰۰۰ میلیون ریال افزایش یافته و در نتیجه با رشد ۲۱۸ درصدی همراه بوده است. در مقابل بودجه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از ۳,۲۴۳,۰۰۰ میلیون ریال به ۲,۹۵۳,۳۷۲ میلیون ریال کاهش یافته و با رشد منفی ۸/۹۳ درصدی مواجه شده است.

براساس آنچه از جدول فوق برمی‌آید، اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای دستگاه‌های فرهنگی رشد به شدت نامتوازنی دارد. در حالی که اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای برخی از دستگاه‌ها چون سازمان اسناد کتابخانه ملی ۱۴۹ درصد رشد داشته، اعتبار دستگاه‌هایی چون فرهنگستان علوم ایران، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، با رشد منفی همراه گشته است. از سوی دیگر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (۹۲/۷۰ درصد) و نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (۸۴/۱۶ درصد) با افزایش چشمگیر اعتبار دارایی‌های سرمایه‌ای خود در لایحه بودجه ۱۳۹۱ روبرو هستند.

۳-۴. اعتبارات دستگاه‌های حوزه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

تنها تغییر چشمگیر ساختاری حوزه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، اضافه شدن مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس در آسیای میانه و غربی در لایحه بودجه ۱۳۹۱ به زیرمجموعه‌های سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری است. به لحاظ توزیع اعتبارات، بودجه این حوزه رشد نسبتاً متوازنی را در بخش‌های مختلف داشته است.

جدول ۵. مجموع اعتبارات دستگاه‌های میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

(ارقام به میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۱۰۱۰۰۰	نهاد ریاست جمهوری ^(۱)	۵۸,۰۱۰	۶۴,۹۵۹	۱۱/۹۸	۱,۶۵۵	۱,۵۵۸	-۵/۸۶	۵۹,۶۶۵	۶۶,۵۱۷	۱۱/۴۸
۱	بنیاد ایران‌شناسی	۵۸,۰۱۰	۶۴,۹۵۹	۱۱/۹۸	۱,۶۵۵	۱,۵۵۸	-۵/۸۶	۵۹,۶۶۵	۶۶,۵۱۷	۱۱/۴۸
۱۱۳۷۰۰	سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری	۹۹۰,۸۰۰	۱,۰۸۵,۹۶۰	۹/۶۰	۱,۸۳۸,۲۳۸	۲,۲۵۷,۹۷۳	۲۲/۸۳	۲,۸۲۹,۰۳۸	۳,۳۴۳,۹۳۳	۱۸/۲۰
۱	سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری	۸۶۳,۰۰۰	۹۱۴,۰۱۰	۵/۹۱	۱,۶۳۲,۴۰۱	۲,۰۳۶,۲۴۵	۲۴/۷۴	۲,۴۹۵,۴۰۱	۲,۹۵۰,۲۵۵	۱۸/۲۳
۲	پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری	۱۲۷,۸۰۰	۱۶۵,۹۵۰	۲۹/۸۵	۴۴,۹۷۰	۶۰,۸۶۱	۳۵/۳۴	۱۷۲,۷۷۰	۲۲۶,۸۱۱	۳۱/۲۸
۳	شرکت توسعه ایرانگردی و جهانگردی	۰	۰	۰/۰۰	۱۶۰,۸۶۷	۱۶۰,۸۶۷	۰	۱۶۰,۸۶۷	۱۶۰,۸۶۷	۰/۰۰
۴	مرکز مطالعاتی منطقه‌ای حفظ میراث فرهنگی ناملموس در آسیای میانه و غربی ^(۲)	۰	۶,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	۰	۰	۰	۰	۶,۰۰۰	۱۰۰/۰۰

(۱) مجموع اعتبارات نهاد ریاست جمهوری در این بخش تنها مجموع اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه میراث فرهنگی است. اعتبارات سایر بخش‌ها از مجموع کم شده است.

(۲) این مرکز در لایحه ۱۳۹۱ به زیرمجموعه سازمان میراث فرهنگی اضافه شده است.

بیشترین رشد مجموع اعتبارات در حوزه میراث فرهنگی متعلق به پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری است که از ۱۷۲,۷۷۰ میلیون ریال به ۲۲۶,۸۱۱ میلیون ریال افزایش داشته و در نتیجه با رشد ۳۱ درصدی همراه بوده است.

در بخش اعتبارات هزینه‌ای کمترین رشد اعتبار متعلق به سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با رشدی معادل ۵ درصد و بیشترین میزان رشد اعتبار متعلق به پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری با ۲۹/۸۵ درصد رشد است.

همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد، در بخش اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری با رشدی معادل ۳۵ درصد بیشترین رشد اعتبار را در بخش اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای حوزه میراث فرهنگی داشته است، اما بنیاد ایران‌شناسی که زیرمجموعه نهاد ریاست‌جمهوری قرار دارد، با کاهش اعتبارات تملک سرمایه‌ای خود به میزان ۵ درصد روبرو است.

۴-۴. اعتبارات دستگاه‌های حوزه رسانه‌های جمعی

در لایحه بودجه ۱۳۹۱، دستگاه‌های مرتبط با حوزه رسانه‌های جمعی تغییر چشمگیری نداشته و تنها اجرای ابلاغیه ۱۳۸۹/۵/۲۰ مقام معظم رهبری به زیرمجموعه سازمان صداوسیما اضافه شده است. از مهمترین این دستگاه‌ها می‌توان به سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی، کمک به خبرگزاری دانشجویان ایران اشاره کرد.

جدول ۶. مجموع اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه رسانه‌های جمعی

(ارقام به میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد
۱۰۱۰۰۰	نهاد ریاست جمهوری ^(۱)	۹,۵۶۲	۱۱,۰۴۰	۱۵/۴۶	۲۳۲	۲۸۰	۲۰/۶۹	۹,۷۹۴	۱۱,۳۲۰	۱۵/۵۸
۱	شورای نظارت بر صداوسیما	۹,۵۶۲	۱۱,۰۴۰	۱۵/۴۶	۲۳۲	۲۸۰	۲۰/۶۹	۹,۷۹۴	۱۱,۳۲۰	۱۵/۵۸
۱۱۳۶۲۰	جهاد دانشگاهی ^(۲)	۳۲,۰۰۰	۴۳,۶۰۰	۳۶/۲۵	۱,۹۴۵	۱,۸۷۷	-۳/۵۰	۳۳,۹۴۵	۴۵,۴۷۷	۳۳/۹۷
۱	جهاد دانشگاهی - کمک به خبرگزاری دانشجویان ایران	۳۲,۰۰۰	۴۳,۶۰۰	۳۶/۲۵	۱,۹۴۵	۱,۸۷۷	-۳/۵۰	۳۳,۹۴۵	۴۵,۴۷۷	۳۳/۹۷
۲۸۲۵۰۰	سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	۲۴۷,۹۳۰	۲۹۶,۷۲۳	۱۹/۶۸	۲۸,۴۱۵	۳۲,۱۳۷	۱۳/۱۰	۲۷۶,۳۴۵	۳۲۸,۸۶۰	۱۹/۰۰
۱	سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی	۲۴۷,۹۳۰	۲۹۶,۷۲۳	۱۹/۶۸	۲۸,۴۱۵	۳۲,۱۳۷	۱۳/۱۰	۲۷۶,۳۴۵	۳۲۸,۸۶۰	۱۹/۰۰
۲۸۳۵۰۰	سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران	۶,۰۶۷,۴۳۰	۸,۴۰۰,۰۰۰	۳۸/۴۴	۸۲۶,۲۴۲	۱,۵۳۸,۰۳۲	۸۶/۱۵	۶,۸۹۳,۶۷۲	۹,۹۳۸,۰۳۲	۴۴/۱۶
۱	سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران	۶,۰۶۷,۴۳۰	۷,۶۸۰,۰۰۰	۲۶/۵۸	۸۲۶,۲۴۲	۱,۵۳۸,۰۳۲	۸۶/۱۵	۶,۸۹۳,۶۷۲	۹,۲۱۸,۰۳۲	۳۳/۷۲
۲	سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران - اجرای ابلاغیه ۱۳۸۹/۵/۲۰ مقام معظم رهبری ^(۳)	.	۷۲۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰	.	.	۰/۰۰	.	۷۲۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰

(۱) مجموع اعتبارات نهاد ریاست جمهوری در این بخش تنها مجموع اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه رسانه‌های جمعی است. اعتبارات سایر بخش‌ها از مجموع کم شده است.

(۲) مجموع اعتبارات جهاد دانشگاهی در این بخش تنها مجموع اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه رسانه‌های جمعی است. اعتبارات سایر بخش‌ها از مجموع کم شده است.

(۳) این بخش در لایحه ۱۳۹۱ به زیرمجموعه سازمان صداوسیما اضافه شده است. در قانون سال ۱۳۹۰ این بخش زیرمجموعه جدول ۱۴ و اعتبارات ارتقای شاخص‌های فرهنگی کشور معادل ۱,۴۰۵,۱۳۱ میلیون ریال اعتبار دریافت کرده است.

همانطور که ملاحظه شد در لایحه بودجه ۱۳۹۱ مجموع اعتبارات سازمان صداوسیما با رشدی معادل ۴۴/۱۶ درصد، بیشترین افزایش اعتبار را در میان دستگاه‌های مرتبط با حوزه رسانه جمعی داشته است. کمترین رشد اعتبار نیز به شورای نظارت بر صداوسیما باز می‌گردد. نگاهی به جدول فوق نشان می‌دهد، به غیر از اعتبار اجرای ابلاغیه ۱۳۸۹/۵/۲۰ مقام معظم رهبری، سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران و جهاد دانشگاهی در بخش کمک به خبرگزاری دانشجویان ایران، بیشترین افزایش اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه رسانه‌های جمعی را دارا هستند. کمترین رشد اعتبار نیز متعلق به شورای نظارت بر صداوسیما و معادل ۱۵ درصد است.

در بخش اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای، اعتبار کمک به خبرگزاری دانشجویان ایران رشد منفی داشته و از ۱,۹۴۵ میلیون ریال به ۱,۸۷۷ میلیون ریال کاهش یافته است. بیشترین رشد اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای نیز متعلق به سازمان صداوسیما و برابر با ۸۶/۱۵ درصد است.

۴-۵. اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده

زیرمجموعه دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه ۱۳۹۱ در مقایسه با سنوات گذشته ثابت مانده و تغییری نکرده است. این دستگاه‌ها شامل مرکز امور زنان و خانواده و شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده می‌شوند.

جدول ۷. مجموع اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده

(ارقام به میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد
۱۰۱۰۰۰	نهاد ریاست‌جمهوری ^(۱)	۱۰۱,۰۳۷	۱۱۱,۴۰۹	۱۰/۲۷	۲۳۲	۳۰۰	۲۹/۳۱	۱۰۱,۲۶۹	۱۱۱,۷۰۹	۱۰/۳۱
۱	نهاد ریاست‌جمهوری - مرکز امور زنان و خانواده	۱۰۱,۰۳۷	۱۱۱,۴۰۹	۱۰/۲۷	۲۳۲	۳۰۰	۲۹/۳۱	۱۰۱,۲۶۹	۱۱۱,۷۰۹	۱۰/۳۱
۱۱۳۶۰۰	شورای عالی انقلاب فرهنگی ^(۲)	۹,۲۶۵	۱۴,۶۸۸	۵۸/۵۳	۲۵۸	۴۰۰	۵۵/۰۴	۹,۵۲۳	۱۵,۰۸۸	۵۸/۴۴
۱	شورای فرهنگی اجتماعی زنان	۹,۲۶۵	۱۴,۶۸۸	۵۸/۵۳	۲۵۸	۴۰۰	۵۵/۰۴	۹,۵۲۳	۱۵,۰۸۸	۵۸/۴۴

(۱) مجموع اعتبارات نهاد ریاست‌جمهوری در این بخش تنها مجموع اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده است. اعتبارات سایر بخش‌ها از مجموع کم شده است.

(۲) مجموع اعتبارات شورای عالی انقلاب فرهنگی در این بخش تنها مجموع اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه زنان و خانواده است. اعتبارات سایر بخش‌ها از مجموع کم شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود مجموع اعتبارات شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده از ۹,۵۲۳ میلیون ریال به ۱۵,۰۸۸ میلیون ریال افزایش یافته است. این افزایش عمدتاً ناشی از افزایش اعتبار برنامه «خدمات مشاوره‌ای، تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان»^۱ برای شورا از ۹,۲۶۵ میلیون ریال به ۱۴,۶۸۸ میلیون ریال و افزایش اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای شورا از ۲۵۸ میلیون ریال به ۴۰۰ میلیون ریال است. تا پیش از لایحه بودجه ۱۳۹۱ اعتبار برنامه خدمات مشاوره‌ای تربیتی فرهنگی جوانان و زنان بین این دو دستگاه تقسیم می‌گشت، اما در لایحه حاضر اعتبار این برنامه تنها به شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده واگذار شده است. نگاهی به پیوست ۴ لایحه بودجه نشان می‌دهد اعتبار این برنامه از ۳۳,۲۶۵ میلیون ریال به ۱۴,۶۸۸ میلیون ریال کاهش پیدا کرده است. در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ از ۳۳,۲۶۵ میلیون ریال اعتبار این برنامه ۹,۲۶۵ میلیون ریال به شورا و ۲۳,۹۰۰ میلیون ریال آن به مرکز امور زنان و خانواده اختصاص یافته است. در لایحه بودجه ۱۳۹۱ این برنامه از زیرمجموعه برنامه‌های مرکز امور زنان حذف شده و ۱۴,۶۸۸ میلیون ریال در مجموع جهت اجرای این برنامه به شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده داده شده است. بر مبنای آنچه جدول فوق نشان می‌دهد، اعتبار هزینه‌ای مرکز امور زنان و خانواده با افزایش ناچیز ۱۰۱,۰۳۷ میلیون ریال به ۱۱۱,۴۰۹ میلیون ریال و رشد ۱۰/۲۷ درصد روبرو است. در حالی که اعتبار هزینه‌ای شورای فرهنگی اجتماعی زنان با ۵۸/۵۳ درصد رشد از ۹,۲۶۵ میلیون ریال به ۱۴,۶۸۸ میلیون ریال رسیده است. امری که نشان‌دهنده رشد نامتوازن اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های حوزه زنان است.

علاوه بر افزایش اعتبارات هزینه‌ای شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای آن نیز در لایحه بودجه ۱۳۹۱ رشد چشمگیری داشته و از ۲۵۸ میلیون ریال به ۴۰۰ میلیون ریال افزایش یافته است. اعتبار تملک سرمایه‌ای مرکز امور زنان و خانواده نیز با رشدی معادل ۲۹ درصد همراه بوده است.

۴-۶. اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه ورزش و جوانان

ساختار و تعداد دستگاه‌های مرتبط با حوزه ورزش و جوانان در لایحه بودجه ۱۳۹۱، همانند قانون بودجه ۱۳۹۰ بوده و دستخوش تغییر نگشته است. این دستگاه‌ها شامل وزارت ورزش و جوانان، شرکت سهامی توسعه و نگهداری اماکن ورزشی و کمیته ملی المپیک ایران هستند.

جدول ۸. مجموع اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه ورزش و جوانان

(ارقام به میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد
۱۲۸۵۰۰	وزارت ورزش و امور جوانان	۱,۱۵۳,۰۳۵	۱,۳۱۷,۹۸۶	۱۴/۳۱	۲,۴۴۷,۹۸۸	۳,۴۴۲,۳۰۶	۴۰/۶۲	۳,۶۰۱,۰۲۳	۴,۷۶۰,۲۹۲	۳۲/۱۹
۱	وزارت ورزش و امور جوانان	۱,۱۵۳,۰۳۵	۱,۳۱۷,۹۸۶	۱۴/۳۱	۶۲۶,۷۷۷	۱,۱۰۰,۳۹۵	۷۵/۵۶	۱,۷۷۹,۸۱۲	۲,۴۱۸,۳۸۱	۳۵/۸۸
۲	شرکت سهامی توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور	.	.	۰/۰۰	۱,۸۲۱,۲۱۱	۲,۳۴۱,۹۱۱	۲۸/۵۹	۱,۸۲۱,۲۱۱	۲,۳۴۱,۹۱۱	۲۸/۵۹
۱۲۸۵۰۲	کمیته ملی المپیک ایران	۲۴۰,۹۰۰	۲۵۴,۰۴۷	۵/۴۶	۱,۲۱۵	۱,۳۷۴	۱۳/۰۹	۲۴۲,۱۱۵	۲۵۵,۴۲۱	۵/۵۰
۱	کمیته ملی المپیک ایران	۲۴۰,۹۰۰	۲۵۴,۰۴۷	۵/۴۶	۱,۲۱۵	۱,۳۷۴	۱۳/۰۹	۲۴۲,۱۱۵	۲۵۵,۴۲۱	۵/۵۰

نگاهی بر درصدهای رشد مجموع اعتبارات جدول فوق نشان می‌دهد، بیشترین افزایش اعتبار صورت گرفته در بخش وزارت ورزش و جوانان و معادل ۳۵ درصد و کمترین رشد صورت گرفته در رابطه با کمیته ملی المپیک است.

در بخش اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه ورزش و جوانان، شاهد رشد اعتبار چشمگیری نیستیم. اعتبار وزارت ورزش و جوانان تنها ۱۴ درصد و کمیته ملی المپیک تنها ۵ درصد افزایش اعتبار داشته‌اند.

در حوزه اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای نیز بیشترین رشد صورت گرفته مربوط به وزارت ورزش و جوانان و معادل ۷۵ درصد است. اعتبار کمیته ملی المپیک نیز از ۱,۲۱۵ میلیون ریال به ۱,۳۷۴ میلیون ریال افزایش یافته که معادل ۱۳ درصد رشد، در لایحه ۱۳۹۱ است.

۴-۷. اعتبارات دستگاه‌های حوزه دیپلماسی فرهنگی - تقریب مذاهب

این دستگاه‌ها که شامل مرکز مطالعات جهانی شدن، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، مجمع جهانی اهل بیت، دانشگاه مذاهب اسلامی، جامعه المصطفی العالمیه می‌شوند، در مقایسه با قانون بودجه ۱۳۹۰ به لحاظ ساختاری و تعداد تغییری پیدا نکرده‌اند.

جدول ۹. مجموع اعتبارات دستگاه‌های حوزه دیپلماسی فرهنگی - تقریب مذاهب

(ارقام به میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	اعتبارات هزینه‌ای			اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات		
		قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	درصد رشد
۱۰۱۰۰۰	نهاد ریاست‌جمهوری ^(۱)	۳۶,۰۵۰	۴۸,۸۵۳	۳۵/۵۱	۰	۰	۰/۰۰	۳۶,۰۵۰	۴۸,۸۵۳	۳۵/۵۱
۱	مرکز مطالعات جهانی شدن	۳۶,۰۵۰	۴۸,۸۵۳	۳۵/۵۱	۰	۰	۰/۰۰	۳۶,۰۵۰	۴۸,۸۵۳	۳۵/۵۱
۱۱۴۰۲۸	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۱,۱۹۸,۴۷۰	۱,۴۶۷,۰۴۸	۲۲/۴۱	۳۴,۲۲۱	۹۱,۷۷۹	۱۶۸/۱۹	۱,۲۳۲,۶۹۱	۱,۵۵۸,۸۲۷	۲۶/۴۶
۱	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۸۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۲۵/۰۰	۳۳,۸۲۰	۹۰,۰۰۰	۱۶۶/۱۱	۸۳۲,۸۲۰	۱,۰۹۰,۰۰۰	۳۰/۸۸
۲	مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی	۱۳۳,۲۰۲	۱۵۱,۰۰۰	۱۳/۳۶	۰	۰	۰/۰۰	۱۳۳,۲۰۲	۱۵۱,۰۰۰	۱۳/۳۶
۳	مجمع جهانی اهل بیت	۲۳۰,۰۴۰	۲۶۰,۰۰۰	۱۳/۰۲	۰	۰	۰/۰۰	۲۳۰,۰۴۰	۲۶۰,۰۰۰	۱۳/۰۲
۴	دانشگاه مذاهب اسلامی	۳۵,۲۲۸	۵۶,۰۴۸	۵۹/۱۰	۱,۴۰۱	۱,۷۷۹	۲۶/۹۸	۳۶,۶۲۹	۵۷,۸۲۷	۵۷/۸۷
۱۱۴۴۰۰	جامعه‌المصطفی‌العالمیه	۱,۱۸۴,۲۶۸	۱,۴۲۰,۲۷۵	۱۹/۹۳	۳۰,۷۸۰	۳۴,۱۰۵	۱۰/۸۰	۱,۲۱۵,۰۴۸	۱,۴۵۴,۳۶۲	۱۹/۷۰
۱	جامعه‌المصطفی‌العالمیه	۱,۱۸۴,۲۶۸	۱,۴۲۰,۲۵۷	۱۹/۹۳	۳۰,۷۸۰	۳۴,۱۰۵	۱۰/۸۰	۱,۲۱۵,۰۴۸	۱,۴۵۴,۳۶۲	۱۹/۷۰

(۱) مجموع اعتبارات نهاد ریاست‌جمهوری در این بخش تنها مجموع اعتبارات دستگاه‌های مرتبط با حوزه دیپلماسی فرهنگی است. اعتبارات سایر بخش‌ها از مجموع کم شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود در لایحه بودجه ۱۳۹۱ و در حوزه دیپلماسی فرهنگی و تقریب مذاهب، دانشگاه مذاهب اسلامی با بیشترین رشد در میزان مجموع اعتبارات خود مواجه بوده است. مجمع جهانی اهل بیت نیز با اعتبار ۲۶۰,۰۰۰ میلیون ریال کمترین رشد را در میان دستگاه‌های فوق داشته است.

در لایحه ۱۳۹۱ در بخش اعتبارات هزینه‌ای مرکز مطالعات جهانی شدن با رشدی معادل ۳۵/۵۱ درصد و مجمع جهانی اهل بیت با ۱۳/۰۲ درصد به ترتیب بیشترین و کمترین رشد را داشته‌اند. نکته مهم آنکه برای جامعه المصطفی‌العالمیه در بخش اشخاص کمک‌گیر حقیقی و حقوقی، در جدول شماره ۱۲، نیز رقمی معادل ۲۰,۰۰۰ میلیون ریال اعتبار هزینه‌ای برآورد شده است که باید آن را به مجموع اعتبارات این دستگاه افزود. در چنین شرایطی اعتبار این دستگاه در لایحه ۱۳۹۱ باید معادل ۱,۴۴۰,۲۵۷ میلیون ریال برآورد شود و رشد اعتبار این دستگاه در مقایسه با سال گذشته ۲۱/۶۱ درصد خواهد بود.

همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در بخش اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای خود با رشد قابل ملاحظه‌ای معادل ۱۶۸ درصد روبرو بوده، درحالی که اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای سایر دستگاه‌ها یا رشدی نداشته یا رشد ناچیزی داشته است. بدین ترتیب در بخش اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای حوزه دیپلماسی فرهنگی و تقریب مذاهب شاهد رشد نامتوازن بودجه اختصاص‌یافته هستیم.

۵. ردیف‌های متفرقه فرهنگی^۱

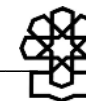
یکی دیگر از بخش‌هایی که دولت، در بودجه هرساله کشور، در قالب آن اعتباراتی را برای حوزه فرهنگ اختصاص می‌دهد، ردیف‌های متفرقه است. مجموع اعتبارات ردیف‌های متفرقه در جدول ۹ معادل ۲۴۲,۹۲۸,۳۰۶ میلیون ریال برآورد شده که از این میان، ۱۰,۹۷۳,۵۰۴ میلیون ریال آن به موضوعات فرهنگی اختصاص دارد؛ رقمی که بسیار ناچیز است و تنها ۴/۵ درصد مجموع اعتبار ردیف‌های متفرقه را تشکیل می‌دهد. در ادامه اعتبارات ردیف‌های متفرقه فرهنگی به تفصیل بیان شده است.

۱. اعتبارات ذکر شده در این بخش از جدول شماره ۹ - برآورد اعتبارات ردیف‌های متفرقه لایحه بودجه ۱۳۹۱ - استخراج شده است. با این تفاوت که اعتبار کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی به‌علت پرداخته شدن به آن در بخش دیگر گزارش از آن حذف شده است.

جدول ۱۰. اعتبارات برآورد شده ردیف‌های متفرقه فرهنگی

(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	لایحه بودجه ۱۳۹۱		
		هزینه ای	عمرانی	جمع
۶-۵۲۰۰۰۰	کمک بلاعوض، یارانه سود و کارمزد، وجوه اداره شده فرهنگی، گردشگری، هنری	۴۰۰,۰۰۰	۲,۶۰۰,۰۰۰	۳,۰۰۰,۰۰۰
۸-۵۳۰۰۰۰	انتشار کتب و نشریات و برگزاری همایش‌ها - موضوع ماده (۵۴) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت	۱۳,۵۰۰	۰	۱۳,۵۰۰
۱۵-۵۳۰۰۰۰	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری - تأمین و آماده‌سازی موزه‌ها و ابنیه تاریخی	۱۴۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۶۰,۰۰۰
۷۹-۵۳۰۰۰۰	ساماندهی، بهسازی و خدمات رفاهی و فرهنگی مجتمع‌های با کاربری تفریحی	۳۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۳۰۰,۰۰۰
۱-۵۴۰۰۰۰	مطالبات آستان قدس رضوی از دستگاه‌های اجرایی	۴۵۰,۰۰۰	۰	۴۵۰,۰۰۰
۸-۵۴۰۰۰۰	مطالبات آستان حضرت معصومه (س) از دستگاه‌های اجرایی	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰
۹-۵۴۰۰۰۰	مرکز الگوهای اسلامی ایرانی پیشرفت	۱۰۰,۰۰۰	۰	۱۰۰,۰۰۰
۶-۵۵۰۰۰۰	کمک به آماده‌سازی و شرکت در مسابقات ورزشی منطقه‌ای و جهانی و باشگاه‌ها	۳۰۰,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰
۱۰-۵۵۰۰۰۰	کمک به تکمیل و تجهیز مصلی‌ها	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱۳-۵۵۰۰۰۰	بقاع متبرکه	۰	۱۷۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰
۱۶-۵۵۰۰۰۰	کمک به احداث، تجهیز و تکمیل مساجد در روستاها و شهرها - توزیع به‌صورت استانی	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
۳۲-۵۵۰۰۰۰	سازمان میراث فرهنگی - کمک و ارائه حمایت مالی جهت تأمین سرمایه اولیه صندوق احیا و بهره‌برداری از بناهای تاریخی	۳۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰
۳۴-۵۵۰۰۰۰	نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور - اعتبار موضوع سند نهضت مطالعه مفید	۲۰,۰۰۰	۰	۲۰,۰۰۰
۳۵-۵۵۰۰۰۰	ترویج فرهنگ رضوی و زیارت بارگاه حضرت علی‌ابن موسی‌الرضا (ع) - توزیع به‌صورت استانی	۱۲۰,۰۰۰	۷۳۰,۰۰۰	۸۵۰,۰۰۰
۳۸-۵۵۰۰۰۰	مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی - مطالعه تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت	۱۰۰,۰۰۰	۰	۱۰۰,۰۰۰
۴۵-۵۵۰۰۰۰	کمک به توسعه ورزش همگانی، قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی	۱	۱	۲
۴۶-۵۵۰۰۰۰	اعتبارات موضوع اجرای منشور توسعه فرهنگ قرآنی	۱	۱	۲
۵۱-۵۵۰۰۰۰	کمک به تکمیل مساجد جامع شهرها - توزیع به‌صورت استانی	۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰

لایحه بودجه ۱۳۹۱			عنوان	ردیف
جمع	عمرانی	هزینه ای		
۱۷۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۰	اجرای ماده (۱۲) قانون برنامه پنجم برای آستان مقدس حضرت معصومه (س) - توزیع به صورت استانی	۶۲-۵۵۰۰۰۰
۹۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۰	اجرای ماده (۱۲) قانون برنامه پنجم برای آستان مقدس احمد بن موسی (ع) - توزیع به صورت استانی	۶۳-۵۵۰۰۰۰
۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	بازسازی عتبات عالیات	۶۴-۵۵۰۰۰۰
۵۰۰,۰۰۰	۰	۵۰۰,۰۰۰	اعتبارات موضوع پرداخت دیون شورای عالی انقلاب فرهنگی	۶۶-۵۵۰۰۰۰
۱۸۰,۰۰۰	۰	۱۸۰,۰۰۰	پرداخت دیون وزارت ورزش و جوانان به آستان مقدس حضرت معصومه	۶۸-۵۵۰۰۰۰
۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۰	قرارگاه خاتم الانبیا - کمک به احداث و تکمیل مساجد و حسینیه ها	۶۹-۵۵۰۰۰۰
۱۰,۹۷۳,۵۰۴	۸,۲۸۰,۰۰۲	۲,۶۹۳,۵۰۵	مجموع	

همانطور که ملاحظه شد، مجموع اعتبارات متفرقه فرهنگی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، ۱۰,۹۷۳,۵۰۴ میلیون ریال برآورد شده که در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۰، (۱۹,۱۱۱,۱۹۹ میلیون ریال) ۴۲/۵۸ درصد رشد منفی داشته است. علت عمده این کاهش، حذف برخی از ردیف‌ها از جمله اعتبار کمک به تأمین مسکن اقشار آسیب‌پذیر (طلاب و روحانیون)^۱، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور (موضوع ماده (۱۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه در امور فرهنگی اجتماعی)^۲، افزایش سرمایه دولت در بانک‌ها و صندوق قرض‌الحسنه مهر امام رضا^۳، ساماندهی گلزار شهدا^۴ و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - کمک به تولید فیلم‌های فاخر^۵ ... است. (البته برخی از این بخش‌ها به اشخاص کمک‌گیر حقیقی و حقوقی و یا ردیف‌های مستقل بودجه‌ای منتقل شده‌اند).

اگرچه رویکرد صحیح آن است که در صورت امکان ردیف‌های متفرقه به ذیل دستگاه‌های اصلی منتقل شود تا امکان نظارت بیشتری را پیدا کنند - امری که بخشی از آن در لایحه بودجه ۱۳۹۱ تحقق‌یافته است - اما برای بعضی از ردیف‌ها دستگاه مشخصی وجود ندارد و در ضمن در مورد امکان نظارت در هزینه‌کرد خود دستگاه‌های فرهنگی نیز به علت جنس فعالیت‌های فرهنگی و کیفی بودن آنها، ابهامات جدی وجود دارد. به همین خاطر نمی‌توان با قاطعیت درخصوص امکان نظارت بهتر در حوزه فرهنگی در صورت انتقال این اعتبارات به ذیل دستگاه‌های اصلی همچون سایر حوزه‌ها از جمله صنعت و امور زیربنایی سخن گفت.

ازسوی دیگر اگرچه رویکرد کاهش اعتبار ردیف‌های متفرقه را می‌توان نکته مثبت لایحه محسوب کرد، اما انتظار می‌رود اعتبار کاهش‌یافته به مجموع اعتبارات دستگاه‌های فرهنگی مرتبط با ردیف‌های حذف شده اضافه گردد نه اینکه به‌طور کامل از لایحه حذف گردد. امری که در مورد اعتبار برخی از ردیف‌ها از جمله اعتبار ۱۵ هزار میلیارد ریالی ارتقای شاخص فرهنگی اتفاق افتاده است.

۱. ۱۰۰,۰۰۰ میلیون ریال.

۲. ۷,۶۲۳,۸۹۱ میلیون ریال.

۳. ۴,۵۰۰,۰۰۰ میلیون ریال.

۴. ۱۶۲,۰۵۳ میلیون ریال.

۵. ۲۵۰,۰۰۰ میلیون ریال.

۶. اشخاص حقیقی و حقوقی کمک‌بگیر فرهنگی^۱

علاوه بر موارد یاد شده، هر ساله در قالب اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی (جداول ۱۷ و ۱۸ ماده واحده)^۲ اعتباراتی برای سازمان‌ها و مؤسسه‌های فرهنگی در نظر گرفته می‌شود. این دستگاه‌ها در اساسنامه خود به عنوان نهادهایی مستقل و غیردولتی در حوزه فرهنگ معرفی شده‌اند، اما هر ساله در قانون بودجه کشور اعتباراتی برای آنها اختصاص داده می‌شود. با افزایش بودجه دستگاه‌های فرهنگی، هر ساله شاهد افزایش تعداد و میزان اعتبارات این دستگاه‌ها هستیم. در لایحه بودجه ۱۳۹۱، جداول ۱۶ و ۱۷ که دربرگیرنده اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی بوده‌اند، در یکدیگر ادغام شده و برای این موضوع در قالب جدول ۱۲ (موضوع جزء «۱۲» ردیف ۱۰۱۰۲۵۰۰ جدول ۷ و جزء «۴» ردیف ۵۴۰۰۰۰ جدول شماره ۹) اعتباراتی برآورد شده است. این اعتبارات در اختیار معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور است و بنا بر صلاحدید این سازمان قابل هزینه‌کرد می‌باشد.

جدول ۱۱. مجموع اعتبارات کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی

(ارقام به میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	قانون بودجه ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۱۰۲۵۰۰	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور	۵,۹۴۶,۵۰۰	۶,۹۸۷,۵۰۰	۱۷/۵۱
۱	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور - کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی	۲۹۰,۰۰۰	۳۰۴,۵۰۰	۵/۰۰
۲	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور - کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی جداول ۱۲	۵,۶۵۶,۵۰۰	۶,۶۸۳,۰۰۰	۱۸/۱۵

همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ شاهد رشد اعتبار کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست‌جمهوری هستیم. بخش عمده‌ای از اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی را مؤسسات و نهادهای فرهنگی - مذهبی تشکیل می‌دهند. در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ تعداد اشخاص حقیقی و حقوقی کمک‌بگیر دینی و فرهنگی، ۳۷۵ مورد بوده که در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ به ۱۱۲ مورد افزایش پیدا کرده است، در لایحه

۱. اعتبارات ذکر شده در این بخش از جدول شماره ۱۲ لایحه بودجه ۱۳۹۱ و جداول ۱۷ و ۱۸ قانون بودجه ۱۳۹۰ استخراج شده است.

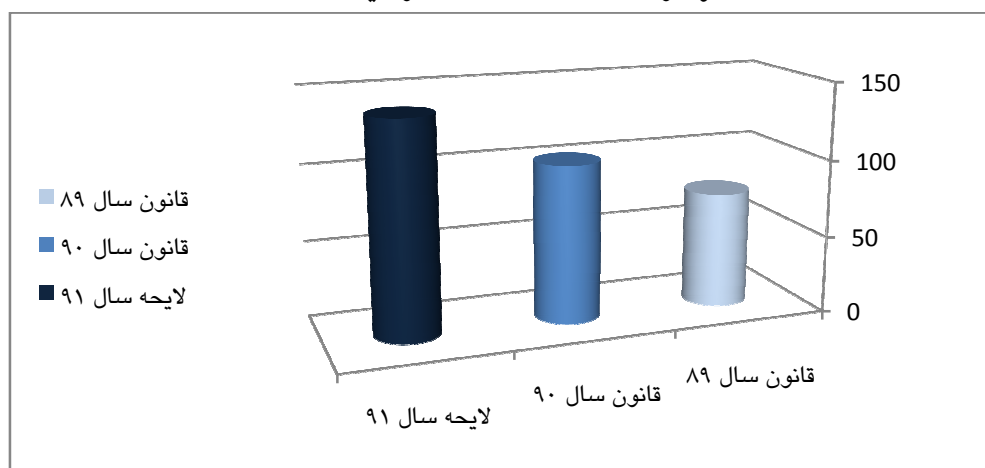
۲. در لایحه بودجه ۱۳۹۱، اشخاص حقیقی و حقوقی در قالب جدول ۱۲ بیان شده‌اند.

۳. فقط تعداد اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی فرهنگی احتساب شده است.

بودجه ۱۳۹۱ نیز تعداد این اشخاص با رشدی معادل ۲۳/۲۱ درصد از ۱۱۲ مورد به ۱۳۸ مورد افزایش یافته است.

نمودار ۲. مقایسه تعداد دستگاه‌های کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی

در طول سال‌های ۱۳۸۹، ۱۳۹۰ و لایحه سال ۱۳۹۱

نکته مهم در اعتبار اختصاص داده شده به این دستگاه‌ها عدم امکان پیگیری و نظارت بر نحوه هزینه‌کرد کمک‌هاست. به عبارت دیگر امکان نظارت بر ۵,۰۰۰ میلیارد تومانی که از بودجه صرف کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی می‌گردد، از سوی دستگاه‌های نظارتی وجود ندارد.

جدول ۱۲. مجموع اعتبار کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی فرهنگی

(ارقام به میلیون ریال)

کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی دینی و فرهنگی	قانون بودجه ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	رشد لایحه بودجه ۱۳۹۱
مجموع اعتبارات	۴,۹۰۳,۳۰۲	۵,۸۰۵,۰۰۰	۱۸/۳۹

علاوه بر افزایش تعداد اشخاص حقیقی و حقوقی کمک‌بگیر، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ میزان اعتبار اختصاص داده شده به آنها نیز از ۴,۹۰۳,۳۰۲ میلیون ریال به ۵,۸۰۵,۰۰۰ میلیون ریال افزایش یافته که به معنای رشد ۱۸/۳۹ درصدی اعتبارات این بخش می‌باشد. برخی از این اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی هر ساله این اعتبارات را دریافت می‌کنند و برخی از آنها در لایحه ۱۳۹۱ برای اولین بار به لیست اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی اضافه شده‌اند.

با توجه به نبود امکان نظارت بر نحوه هزینه‌کرد این اعتبارات و مجوز نداشتن بسیاری از این مراکز و مؤسسات افزایش این اعتبار چندان مطلوب به نظر نمی‌رسد. در یک تقسیم‌بندی کلی و با توجه به حوزه‌های فعالیت این مؤسسات می‌توان آنها را به ۶ بخش تقسیم کرد:

۱. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه دین و تبلیغات اسلامی،
  ۲. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه فرهنگی - فرهنگ عمومی،
  ۳. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه زنان و خانواده،
  ۴. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه رسانه‌های جمعی،
  ۵. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با تربیت بدنی و ورزش،
  ۶. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با میراث فرهنگی و گردشگری.
- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ بیشترین اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی در بخش دین و تبلیغات اسلامی حضور دارند. در ادامه میزان اعتبار اختصاص‌یافته به هریک از این مؤسسات به تفکیک حوزه فعالیت آنها مورد بررسی قرار گرفته است:

۱-۶. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه دین و تبلیغات اسلامی

همانطور که ذکر شد حوزه فعالیت بسیاری از مؤسسات و اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی، در حوزه دین و تبلیغات اسلامی است. در لایحه بودجه ۱۳۹۱، ۹۴ مؤسسه از ۱۳۸ مؤسسه فعال در حوزه فرهنگ، از نوع دینی - تبلیغی هستند که از مهمترین آنها می‌توان به آستان مقدس حضرت امام (ره)، آستان احمد بن موسی، بسیج دانش‌آموزی و دانشجویی، مرکز اسناد انقلاب اسلامی و... اشاره کرد.

جدول ۱۳. اشخاص کمک‌گیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه دین و تبلیغات اسلامی

(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۱	آستان مقدس حضرت امام (ره) - کمک به تکمیل مجموعه فرهنگی	۲۳۲,۵۶۶	۳۳۵,۰۰۰ ^(۱)	۴۴/۰۵
۲	کمک به شاه‌چراغ (آستان احمد بن موسی)	۲۰۲,۰۵۳	۴۵,۰۰۰	-۷۷/۷۳
۳	بسیج دانش‌آموزی	۶۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۳۳/۳۳
۴	اقلیت‌های دینی	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۰/۰۰
۵	مؤسسه آینده روشن (پژوهشکده مهدویت)	۱۵,۰۰۰	۱۷,۰۰۰	۱۳/۳۳
۶	دانشگاه امام صادق	۳۳,۱۰۳	۵۰,۰۰۰ ^(۲)	۵۱/۰۴
۷	بسیج دانشجویی	۲۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸	اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان	۱۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۹	فعالیت‌های قرآنی تشکل‌های غیردولتی	۵۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۶۰/۰۰
۱۰	مرکز اسناد انقلاب اسلامی	۸,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۸۷/۵۰
۱۱	مؤسسه بصیرت	۲۵,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۴۰/۰۰
۱۲	مجمع عالی حکمت اسلامی	۵۰,۰۰۰	۶,۰۰۰	۲۰/۰۰
۱۳	کمک به مؤسسه ترجمان وحی	۱۶,۰۰۰	۱۶,۰۰۰	۰/۰۰
۱۴	کمک به پیام آزادگان	۲۵,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۰/۰۰
۱۵	مجمع جهانی صلح اسلامی	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰/۰۰
۱۶	کمک به مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	۸۶,۰۲۶	۱۰۵,۰۰۰ ^(۳)	۲۲/۰۶
۱۷	کمک به احداث فاز دوم حوزه علمیه امام خمینی (ره)	۵۶,۷۱۸	۷۰,۰۰۰ ^(۴)	۲۳/۴۲
۱۸	کمک به بازسازی عتبات ^(۵)	۲۰۲,۵۶۶	۰	-۱۰۰/۰۰
۱۹	کمک به مؤسسه علوم و معارف اسلامی نور	۲,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۴۰۰/۰۰
۲۰	مؤسسه پرتو ثقلین	۳,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۲۳۳/۳۳
۲۱	مؤسسه مصباح الهدی خوزستان	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰/۰۰
۲۲	مؤسسه سفینه النجاه	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰/۰۰
۲۳	کمک به مصالای قم	۴۰,۵۱۳	۴۰,۰۰۰ ^(۶)	-۱/۲۷
۲۴	بنیاد فرهنگی مهدی موعود	۱۷,۰۰۰	۱۸,۰۰۰	۵/۸۸
۲۵	مؤسسه شهید محراب آیت‌الله مدنی	۴,۰۰۰	۵,۰۰۰	۲۵/۰۰
۲۶	کمک به حسینیه‌ها و فعالیت‌های مذهبی	۳۳۱,۰۲۶	۳۳۰,۰۰۰ ^(۷)	-۰/۳۱
۲۷	کمک به پیام آزادگان بابت کمک به آزادگان نیازمند جنگ تحمیلی	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰/۰۰
۲۸	مؤسسه بنیاد فقه و معارف اهل بیت علیهم‌السلام	۲۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۲۰/۰۰

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۲۹	جامعه‌المصطفی العالمیه - مطالعه در امور مربوط به الگوی اسلامی ایرانی توسعه	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰/۰۰
۳۰	مؤسسه فرهنگی ولاء منتظر	۱۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۰/۰۰
۳۱	مؤسسه پژوهشی و فرهنگی انقلاب اسلامی	۷۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۱۴/۲۹
۳۲	مرکز مطالعات بین‌رشته‌ای علوم انسانی باقرالعلوم	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰/۰۰
۳۳	مؤسسه فرهنگی ثامن‌الحجج	۵,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰
۳۴	مؤسسه فرهنگی مذهبی قمر بنی‌هاشم	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰/۰۰
۳۵	کمک به احداث و تکمیل و تجهیز مصلی‌ها و محل برگزاری نماز جمعه	۹۱,۰۲۶	۹۰,۰۰۰ ^(۸)	-۱/۱۳
۳۶	مؤسسه فرهنگی مذهبی ابوالفضل العباس	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰/۰۰
۳۷	کانون فرهنگی مذهبی وصال	۱۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۰/۰۰
۳۸	جنگ نرم (بسیج)	۳۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۶۶/۶۷
۳۹	کمک به نهادها و مراکز فرهنگی و دینی	۴۵۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰
۴۰	بنیاد دایرة‌المعارف اسلامی	۵۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰ ^(۹)	۲۴۰/۰۰
۴۱	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۸۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۱۲/۵۰
۴۲	شورای سیاستگذاری ائمه جمعه - برگزاری نماز جمعه	۲۴۰,۰۰۰	۲۸۰,۰۰۰	۱۶/۶۷
۴۳	مرکز رسیدگی به امور مساجد	۱۵۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۴۴	ستاد امر به معروف و نهی از منکر	۴۷,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۴۸/۹۴
۴۵	دانشگاه شهید مطهری	۸۵,۰۰۰	۸۵,۰۰۰	۰/۰۰
۴۶	ستاد اقامه نماز	۷۰,۰۰۰	۸۵,۰۰۰	۲۱/۴۳
۴۷	پژوهشکده باقرالعلوم	۷,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۷۱/۴۳
۴۸	مؤسسه دایرة‌المعارف فقه شیعه	۳۵,۰۰۰	۳۷,۰۰۰	۵/۷۱
۴۹	شهرک مهدیه قم	۲۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۲۰/۰۰
۵۰	دانشگاه ادیان و مذاهب	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰/۰۰
۵۱	مؤسسه شیعه‌شناسی	۴,۰۰۰	۴,۰۰۰	۰/۰۰
۵۲	مؤسسه اسرا	۶۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰ ^(۱۰)	۶۶/۶۷
۵۳	دانشگاه مفید	۱۷,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۷/۶۵
۵۴	مرکز علمی شهید مطهری	۳۰,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۱۶/۶۷
۵۵	حوزه علمیه مسجد امام حسین (ع)	۰	۲۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۵۶	دانشگاه باقرالعلوم	۱۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۳۳/۳۳
۵۷	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	۱۲,۰۰۰	۱۳,۰۰۰	۸/۳۳
۵۸	مدارس معارف اسلامی	۳۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۶۶/۶۷

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۵۹	رواق حکمت	۱۵,۰۰۰	۱۷,۰۰۰	۱۳/۳۳
۶۰	دانشکده اصول دین علامه عسگری	۷,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۱۴/۲۹
۶۱	مؤسسه دارالهدی	۴,۰۰۰	۵,۰۰۰	۲۵/۰۰
۶۲	بنیاد بین‌المللی غدیر	۷,۰۰۰	۸,۰۰۰	۱۴/۲۹
۶۳	مؤسسه علمی، فرهنگی دارالحديث	۳۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۳۳/۳۳
۶۴	دهکده قرآنی انزلی	۱۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰
۶۵	مؤسسه الغدير قم	۲۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	-۵۰/۰۰
۶۶	مؤسسه امام صادق (ع)	۳۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۶۶/۶۷
۶۷	مؤسسه فرهنگی امام جعفر صادق (ع)	۱۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰
۶۸	مؤسسه باب نجات	۲۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰
۶۹	مجمع نمایندگان طلاب حوزه‌های علمیه	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰/۰۰
۷۰	مرکز موضوع‌شناسی احکام	۳۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰ ^(۱۱)	۳۳/۳۳
۷۱	مؤسسه آموزش عالی تعالی قم	۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۵۰۰/۰۰
۷۲	مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات حوزه علمیه	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰/۰۰
۷۳	پاسخگویی به سؤالات و شبهات دینی خارج از کشور	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰/۰۰
۷۴	کانون سنگرسازان بی‌سنگر	۰	۴,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۷۵	کمک به دانشگاه اهل بیت بابت خوابگاه دانشجویی	۰	۲۰,۰۰۰ ^(۱۲)	۱۰۰/۰۰
۷۶	مؤسسه خیریه هیئت رزمندگان اسلام	۰	۱۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۷۷	مؤسسه تسنیم نور	۰	۲۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۷۸	بسیج اساتید	۰	۵۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۷۹	مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت	۰	۳,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸۰	دارالقرآن قائم	۰	۳,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸۱	مؤسسه امدادگران عاشورا	۰	۱۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸۲	مجمع اسلامی رشد و ارتقای دانشگاهیان	۰	۱۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸۳	مجمع اسلامی حقوق‌دانان	۰	۱۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸۴	مؤسسه تاریخ حکمت فلسفه و اسلام	۰	۱۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸۵	مؤسسه قرآن و عترت کربلایی کاظم	۰	۳,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸۶	مؤسسه باغ نجات	۰	۳,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸۷	کمک به هیئت‌ها و فعالیتهای اسلامی و انقلاب	۰	۳۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸۸	کمک به امور زیارتی و اماکن زیارتی	۰	۳۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸۹	گلزار شهدا	۰	۲۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۹۰	کمک به مسجد جمکران	۰	۳۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۹۱	مبلغان بومی اهل بیت	۰	۲۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۹۲	کمک به حوزه‌های علمیه	۰	۳۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۹۳	کمک به مصلاهی ایچرود ماه‌نشان	۰	۱۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۹۴	کمک به توسعه مسجد ولی عصر محل برگزاری نماز جمعه ماه‌نشان	۰	۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
مجموع کل		۳,۶۴۵,۵۹۷	۴,۰۵۴,۰۰۰	۴۴/۰۵

- (۱) مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.
- (۲) مبلغ ۱۵,۰۰۰ ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.
- (۳) مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.
- (۴) مبلغ ۴۰,۰۰۰ ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.
- (۵) در لایحه ۱۳۹۱ کمک به بازسازی عتبات به بخش ردیف‌های متفرقه (۵۵۰۰۰۰-۶۴) منتقل شده است.
- (۶) تمامی این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.
- (۷) مبلغ ۸۰,۰۰۰ ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.
- (۸) مبلغ ۸۰,۰۰۰ ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.
- (۹) مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.
- (۱۰) مبلغ ۲۰,۰۰۰ ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.
- (۱۱) مبلغ ۱۰,۰۰۰ ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.
- (۱۲) تمامی این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.

همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد، مجموع اعتبارات در نظر گرفته شده برای اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه دین و تبلیغ اسلامی در لایحه ۱۳۹۱، ۴,۰۵۴,۰۰۰ میلیون ریال است که در مقایسه با سال گذشته ۴۴ درصد رشد داشته است. علت عمده این افزایش اعتبار، افزایش تعداد اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی دینی - مذهبی است.

بیشترین اعتبار اختصاص داده شده به اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی متعلق به آستان مقدس حضرت امام (ره) و معادل ۳۳۵,۰۰۰ میلیون ریال است. مؤسسه علوم و معارف اسلامی نور، مؤسسه پرتو ثقلین، بسیج دانشجویی، اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان، مرکز رسیدگی به امور مساجد و... نیز بیشترین رشد اعتبار را در این حوزه داشته‌اند.

یکی از نکات قابل تأمل در این بخش آن است که برخی از اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی دینی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ به عناوین مختلف اعتبار دریافت کرده‌اند. به عنوان مثال برای آستان احمدین موسی (ع) علاوه بر اعتبار ۴۵,۰۰۰ میلیون ریالی در قالب کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی در جدول ۱۲، در بخش ردیف‌های متفرقه نیز و در ردیف (۵۵۰۰۰۰-۶۳)، ۹۰,۰۰۰ میلیون

۱. مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.

ریال و در پیوست ۱ نیز زیر نظر وزارت راه و شهرسازی جهت توسعه و نوسازی حرم ۳۰,۰۰۰ میلیون ریال اعتبار برآورد شده است.

برای مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) نیز علاوه بر اینکه به عنوان یک دستگاه دارای ردیف مستقل در جدول ۷ (ردیف ۱۱۴۲۰۰) اعتبار اختصاص داده شده، در قالب اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی نیز در جدول ۱۲، ۱۰۵,۰۰۰ میلیون ریال برآورد اعتبار شده است. جامعه‌المصطفی العالمیه نیز علاوه بر اینکه در جدول شماره ۷، دارای ردیف بودجه مستقل (۱۱۴۴۰۰) است و ۱,۴۵۴,۳۶۲ میلیون ریال بودجه دریافت می‌کند، در جدول ۱۲ نیز رقم ۲۰,۰۰۰ میلیون ریال جهت مطالعه در امور مربوط به الگوی اسلامی - ایرانی توسعه به خود اختصاص داده است.

این نوع اختصاص پراکنده اعتبار به مؤسسات و نهادها سبب ابهام در میزان و رشد بودجه آنها گشته است.

برخی از اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی دینی - مذهبی در لایحه سال ۱۳۹۱ حذف شده‌اند و برخی نیز برای اولین بار بودجه دریافت کرده‌اند:

از جمله مؤسسات و موضوعات حذف شده می‌توان به دهکده قرآنی انزلی، کمک به بازسازی عتبات^۲، مؤسسه فرهنگی امام جعفر صادق، مؤسسه باب نجات و... اشاره کرد. کانون سنگرزبان بی‌سنگر، مؤسسه خیریه هیئت رزمندگان اسلام، مؤسسه تسنیم نور، بسیج اساتید، دارالقرآن قائم، کمک به مسجد جمکران، کمک به حوزه‌های علمیه و... نیز از جمله مؤسسات و موضوعات اضافه شده هستند.

۲-۶. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه عمومی فرهنگی - فرهنگ عمومی

در لایحه بودجه ۱۳۹۱، مجموعاً ۳۱ مؤسسه فرهنگی در قالب اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی اعتبار دریافت کرده‌اند. از مهمترین این مؤسسات می‌توان به دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، دبیرخانه چهره‌های ماندگار، مؤسسه فرهنگی هنری شهید آوینی، بنیاد سعدی و... اشاره کرد.

۱. مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ میلیون ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.

۲. به ردیف‌های متفرقه منتقل شده است. ردیف ۵۵۰۰۰۰-۶۴.

جدول ۱۴. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه عمومی فرهنگی - فرهنگ عمومی

(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۱	سازمان دانش‌آموزی	۴۸,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۴/۱۷
۲	دبیرخانه چهره‌های ماندگار	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰/۰۰
۳	کتابخانه آیت‌الله مرعشی ^(۱)	۵۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰
۴	بنیاد فرهنگی مولانا	۰	۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۵	دایرة‌المعارف بزرگ اسلامی	۶۲,۰۰۰	۶۲,۰۰۰	۰/۰۰
۶	فرهنگستان علوم اسلامی	۱۴,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	۰/۰۰
۷	بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی سینا	۰	۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۸	کمک به مؤسسه فرهنگی اکو	۵۵,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۹/۰۹
۹	بنیاد حکمت صدرا	۵۵,۰۰۰	۹۰,۰۰۰ ^(۲)	۶۳/۶۴
۱۰	مؤسسه فرهنگی ایراس	۱,۵۰۰	۲,۰۰۰	۳۳/۳۳
۱۱	بنیاد شمس و مولانا	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰/۰۰
۱۲	کمک به صندوق اعتباری حمایت از نویسندگان و هنرمندان	۵۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۲۰/۰۰
۱۳	کمک به کانون نویسندگان قم	۴,۰۰۰	۴,۰۰۰	۰/۰۰
۱۴	مجمع‌های علمی و فرهنگی وابسته به هلال‌احمر	۵,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰
۱۵	کمک به نهادها و مراکز فرهنگی، پژوهشی و دینی غیردولتی	۳۵۰,۰۰۰	۷۰۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۱۶	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۸۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۱۲/۵۰
۱۷	مؤسسه فرهنگی دعبل	۴۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۲۵/۰۰
۱۸	بنیاد دانشگاه امیرکبیر	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۰/۰۰
۱۹	کانون فرهنگی هنری مساجد	۳۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰/۰۰
۲۰	بنیاد سعدی	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰/۰۰
۲۱	بنیاد علمی حریری	۴,۰۰۰	۴,۰۰۰	۰/۰۰
۲۲	پژوهشکده تاریخ اسلام	۰	۷,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۲۳	بنیاد مولانا	۰	۳,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۲۴	دفتر انتشارات اسلامی	۰	۳۰,۰۰۰ ^(۳)	۱۰۰/۰۰
۲۵	مؤسسه فرهنگی هنری شهید آوینی	۰	۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۲۶	مؤسسه فرهنگی مردم یاران انقلاب اسلامی	۰	۲۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۲۷	مؤسسه فرهنگی هنری آرمان ماندگار سرآمد	۰	۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۲۸	مؤسسه فرهنگی مشکاه	۰	۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۲۹	بنیاد قانون	۰	۱۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۳۰	کمک به دانشگاه‌ها و فرهنگستان‌ها	۰	۳۰,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۳۱	مؤسسه علم و فناوری امام جواد	۰	۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
	جمع کل	۸۶۵,۵۰۰	۱,۳۳۳,۰۰۰	۳۳/۳۳

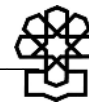
(۱) کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی در لایحه ۱۳۹۱ ردیف بودجه مستقل (۱۱۴۱۰۰) گرفته است و در نتیجه در این بخش اعتبار آن صفر گزارش شده است.

(۲) مبلغ ۳۰,۰۰۰ میلیون ریال از این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.

(۳) تمامی این اعتبار از نوع تملک دارایی سرمایه‌ای است.

میزان اعتبار اختصاص یافته به اشخاص حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه فرهنگی - فرهنگ عمومی، ۱,۳۳۳,۰۰۰ میلیون ریال برآورده شده که در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۰، ۳۳ درصد رشد داشته است. عمده این افزایش اعتبار، به علت افزایش تعداد مؤسسات کمک‌بگیر این حوزه است. در میان مؤسسات فوق، بیشترین اعتبار اختصاص یافته متعلق به کمک به نهادها و مراکز فرهنگی، پژوهشی و دینی غیردولتی و معادل ۷۰۰,۰۰۰ میلیون ریال است که با رشد ۱۰۰ درصدی اعتبار خود نیز مواجه بوده است. برخی از مؤسساتی که در سال‌های گذشته در این بخش اعتبار دریافت می‌کردند، در لایحه بودجه ۱۳۹۱ اعتباری دریافت نکرده‌اند، مانند مجتمع‌های علمی و فرهنگی وابسته به هلال احمر و کانون فرهنگی هنری مساجد. کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی نیز که در سال‌های گذشته در قالب اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی کمک دریافت می‌کرده، در لایحه بودجه ۱۳۹۱ ردیف‌های مستقل (۱۱۴۱۰۰) دریافت کرده است.

بجز کتابخانه آیت‌الله مرعشی که ردیف مستقل کسب کرده است، مجتمع علمی - فرهنگی وابسته به هلال احمر و کانون فرهنگی هنری مساجد از جمله اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی فرهنگی هستند که در لایحه سال ۱۳۹۱ اعتباری دریافت نکرده‌اند، در مقابل پژوهشکده تاریخ اسلام، دفتر انتشارات اسلامی، مؤسسه فرهنگی - هنری شهید آوینی، مؤسسه فرهنگی مردم‌یاران انقلاب اسلامی، مؤسسه فرهنگی هنری آرمان ماندگار سرآمد، مؤسسه فرهنگی مشکاه، بنیاد قانون، کمک به دانشگاه‌ها و فرهنگستان‌ها، مؤسسه علم و فناوری امام جواد برای اولین بار اعتبار دریافت کرده‌اند.

۳-۶. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه زنان و خانواده

اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه ۱۳۹۱ از نظر تعداد و ساختار تغییری پیدا نکرده‌اند. از میان اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع جدول ۱۲ درمجموع ۴ سازمان کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه زنان و خانواده حضور دارند که عبارتند از:

جدول ۱۵. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه زنان و خانواده

(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۱	سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های زنان	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰/۰۰
۲	جامعه‌الزهرا	۱۰۶,۲۰۵	۱۳۰,۰۰۰	۲۲/۴۰
۳	ساماندهی مد و لباس	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰/۰۰
۴	حوزه‌های علمیه خواهران	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰/۰۰
	جمع کل	۱۵۶,۲۰۵	۱۸۰,۰۰۰	۲۲/۴۰

همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد، مجموع اعتبارات این بخش از ۱۵۶,۲۰۵ میلیون ریال با رشد ۲۲ درصدی به ۱۸۰,۰۰۰ میلیون ریال افزایش یافته است. میزان کمک دولت در لایحه بودجه ۱۳۹۱ به سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های زنان، ساماندهی مد و لباس، حوزه‌های علمیه خواهران افزایشی نداشته و ثابت مانده، تنها میزان اعتبار جامعه‌الزهرا ۲۲/۴۰ درصد افزایش داشته است.

۴-۶. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه رسانه‌های جمعی

تعداد اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه رسانه‌های جمعی از ۵ مؤسسه به ۶ مؤسسه افزایش یافته و مؤسسه نرم‌افزاری صادق‌الائمه در لایحه بودجه ۱۳۹۱ برای اولین بار در قالب اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی کمک دریافت کرده است. از مهمترین این مؤسسات می‌توان به مؤسسه فرهنگی و اطلاع‌رسانی تبیان، بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی اشاره کرد.

جدول ۱۶. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه رسانه‌های جمعی

(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۱	مؤسسه فرهنگی و اطلاع‌رسانی تبیان	۶,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۵۰/۰۰
۲	کمک به خبرگزاری مهر	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰/۰۰
۳	کمک به بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای	۴۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۷۵/۰۰
۴	کمک به امور تبلیغی و اطلاع‌رسانی	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰/۰۰
۵	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی	۷۵,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۲۰/۰۰
۶	مؤسسه نرم‌افزاری صادق‌الائمه	۰	۵,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
جمع کل		۱۷۶,۰۰۰	۲۳۵,۰۰۰	۳۳/۵۲

مجموع اعتبارات اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه رسانه‌های جمعی با رشد ۳۳ درصدی از ۱۷۶,۰۰۰ میلیون ریال به ۲۳۵,۰۰۰ میلیون ریال افزایش یافته است که بخشی از این رشد ناشی از افزایش مؤسسه نرم‌افزاری صادق‌الائمه به لیست اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی در لایحه بودجه ۱۳۹۱ است. همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد میزان کمک به مؤسسه فرهنگی و هنری تبیان و بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای نیز با رشد چشمگیر ۱۵۰ و ۷۵ درصدی مواجه بوده است که رقمی قابل توجه و تأمل می‌باشد.

۵-۶. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه تربیت‌بدنی و جوانان

تعداد اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی حوزه تربیت‌بدنی و جوانان نیز از دو به سه مورد افزایش یافته است. کمک به فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای، کانون فرهنگی ورزشی سردار شهید حاجی‌بابایی، گروه‌های جهادی جوانان از جمله این موارد کمک‌بگیر در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ است.

جدول ۱۷. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه تربیت‌بدنی و جوانان

(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۱	فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰/۰۰
۲	کانون فرهنگی ورزشی سردار شهید حاجی بابایی	.	۳,۰۰۰	۱۰۰/۰۰
۳	گروه‌های جهادی جوانان	۱۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	-۵۰/۰۰
	جمع کل	۱۳۰,۰۰۰	۸۳,۰۰۰	-۳۶/۱۵

مجموع اعتبار اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه تربیت‌بدنی و جوانان با ۳۶/۱۵ درصد کاهش مواجه بوده که مهمترین علت این مسئله کاهش میزان کمک دولت به اردوهای جهادی جوانان است. کاهش کمک به اردوهای جهادی درحالی است که میزان کمک به فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای نیز بدون هیچ‌گونه رشدی ثابت مانده است.

۶-۶. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه میراث فرهنگی و گردشگری

در حوزه میراث فرهنگی و گردشگری تنها با یک بنیاد یعنی بنیاد سیستان‌شناسی روبرو هستیم که اعتبار این دستگاه نیز رشدی نداشته است.

جدول ۱۸. اشخاص کمک‌بگیر حقیقی و حقوقی مرتبط با حوزه میراث فرهنگی و گردشگری

(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه ۱۳۹۱	درصد رشد
۱	شهر سوخته (بنیاد سیستان‌شناسی)	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰/۰۰

جمع‌بندی و پیشنهادات

با مروری بر جداول کلان لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۰ می‌توان به دو نکته اساسی در جهت‌گیری دولت در میزان اعتبارات اختصاص‌یافته به بخش فرهنگ اشاره کرد:

الف) یکی از مهمترین نکات موجود در بخش فرهنگ لایحه بودجه ۱۳۹۱، حذف اعتبار ۱۵ هزار میلیارد ریال «ارتقای شاخص‌های فرهنگی» و کاهش اعتبارات «ردیف‌های متفرقه فرهنگی» است. نکته حائز اهمیت در اینجا این نکته است که اگرچه کاهش اعتبار ردیف‌های متفرقه را می‌توان نکته‌ای مثبت در لایحه تلقی کرد اما انتظار می‌رفت مجموع اعتبار این دو بخش به‌طور کامل به اعتبار فصل فرهنگ افزوده گردد، امری که تنها بخشی از آن در لایحه بودجه ۱۳۹۱ تحقق یافته^۱ و علیرغم رشد ۳۹ درصدی فصل فرهنگ، منجر به رشد منفی مجموع اعتبارات اختصاص‌یافته به بخش فرهنگ گشته است.

ب) عدم رشد سهم اعتبار بخش فرهنگ از مصارف عمومی دولت در لایحه ۱۳۹۱ در مقایسه با قانون بودجه ۱۳۹۰ یکی دیگر از نکات قابل توجه در میزان اعتبار اختصاص‌یافته به موضوعات فرهنگی است.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ برخی از تغییرات صورت گرفته در ساختار برخی از دستگاه‌های فرهنگی و میزان اعتبارات قابل تأمل است؛ در برخی از موارد تغییرات صورت گرفته نیازمند بازنگری و اصلاح است:

۱. تغییر ساختار صندوق مهر امام رضا (ع)

در بند «۷-۴» ماده واحده، صندوق مهر امام رضا (ع) از مؤسسه‌ای دولتی به مؤسسه غیردولتی عمومی تغییر ساختار پیدا کرده است. اختصاص بانک قرض‌الحسنه مهر ایران به عنوان عامل صندوق و اجازه امکان افتتاح حساب‌های پس‌انداز کارکنان دستگاه‌های اجرایی در بانک بخش دیگری از این تغییرات است.

با توجه به ماده (۳) قانون مدیریت کشوری در رابطه با شرایط مؤسسات غیردولتی عمومی و لزوم تأمین بیش از ۵۰ درصد بودجه سالیانه صندوق از محل منابع غیردولتی جهت

۱. در صورتی که کل اعتبار ارتقای شاخص‌های فرهنگی به اعتبار فصل فرهنگ قانون بودجه ۱۳۹۰ اضافه می‌شد، اعتبار این بخش به ۴۸,۹۳۲,۷۹۷ میلیون ریال می‌رسید، درحالی که در لایحه بودجه ۱۳۹۱ اعتبار فصل فرهنگ معادل ۴۷,۳۱۲,۲۵۲ میلیون ریال است و این یعنی کل اعتبار ارتقای شاخص فرهنگی و ردیف‌های متفرقه فرهنگی که حذف شده به اعتبار فصل افزوده نشده است.

تبدیل آن به مؤسسه غیردولتی عمومی، به نظر نمی‌رسد صندوق مهر امام رضا (ع) ویژگی‌های یاد شده در قانون را جهت تغییر ساختار خود دارا باشد.

از سوی دیگر موقتی بودن ماهیت لایحه بودجه و لازم‌الاجرا بودن آن فقط در طول یک سال بدین معناست که دولت نمی‌تواند موافقت مجلس با برخی تغییرات و تصویب احکام دائمی - از جمله تغییر ساختار صندوق که حکمی دائمی است - را از طریق لایحه کسب کند. در ضمن تغییر ساختار صندوق مستلزم تعیین تکلیف مسائلی از قبیل امور مالی و استخدامی است، اتخاذ تصمیم در این رابطه یا باید به اساسنامه‌ای که توسط هیئت دولت به تصویب می‌رسد، ارجاع داده شود و یا اینکه طی لایحه جداگانه‌ای به مجلس تقدیم گردد. امری که در لایحه اشاره‌ای به آن نشده است.

- بدین ترتیب پیشنهاد می‌گردد بند «۷-۴» حذف گردد.

۲. مشخص نبودن سهم دقیق اعتبارات اختصاص یافته به بخش فرهنگ در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱

در بندهای متعددی از لایحه از جمله بند «۲-۱»، «۱-۱۶»، «۱-۱۷» و «۲-۱۷» دولت اعتباراتی را با موضوعات مختلف از جمله تربیت بدنی، حجاب و عفاف، کمک به اماکن زیارتی و... برای بخش فرهنگ در نظر گرفته است، اما میزان دقیق این اعتبارات ذکر نشده و به همین دلیل سهم اعتبار اختصاص یافته به بخش فرهنگ در مقایسه با سایر بندها در ابهام قرار دارد.

- پیشنهاد می‌گردد میزان دقیق این اعتبارات ذکر گردد.

۳. تبدیل شدن شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده از دستگاهی سیاستگذار به دستگاهی اجرایی

در جداول کلان لایحه بودجه ۱۳۹۱ (جدول ۷) اعتبار شورای فرهنگی اجتماعی زنان از ۹,۵۲۳ میلیون ریال به ۱۵,۰۸۸ میلیون ریال افزایش یافته است. بخشی از این افزایش اعتبار ناشی از حذف اعتبار برنامه «خدمات مشاوره‌ای تربیتی و فرهنگی جوانان و زنان» برای مرکز امور زنان و خانواده و واگذاری آن به شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده است. تا پیش از لایحه بودجه ۱۳۹۱ اعتبار این برنامه بین این دو دستگاه تقسیم می‌شد، اما در لایحه حاضر اعتبار این برنامه تنها به شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده واگذار شده است. بدین ترتیب اجرای یک برنامه کاملاً

«اجرایی» به لحاظ جنس فعالیت به یک دستگاه کاملاً سیاستگذار واگذار شده و این مسئله مغایر با اساسنامه شورای فرهنگی و اجتماعی زنان و خانواده است.

- از آنجا که شورای فرهنگی - اجتماعی زنان تاکنون مراجعه مردمی نداشته و نهادی سیاستگذار است، پیشنهاد می‌گردد اعتبار این برنامه (۳۰۲۶۱) به مرکز امور زنان و خانواده داده شود.

۴. لزوم تغییر ردیف‌های مورد اشاره در بندهای «۱-۱۷» و «۲-۱۷» ماده واحده

ردیف ۵۰-۵۵۰۰۰۰ ذکر شده در بند «۱-۱۷» مربوط به موضوع اعتبارات اجرای طرح بازرسی کالا و خدمات است نه موضوع توسعه فرهنگ قرآنی و حجاب و عفاف. به نظر می‌رسد مقصود دولت در این بخش ردیف ۴۶-۵۵۰۰۰۰ با موضوع اعتبارات موضوع اجرای منشور توسعه قرآنی بوده است که باید اصلاح گردد.

ردیف ۴۹-۵۵۰۰۰۰ در بند «۲-۱۷» نیز مربوط به بیمه اجتماعی قالیبافان و بافندگان فرش است که به نظر می‌رسد در این بخش نیز اشتباه صورت گرفته و باید به ردیف ۴۵-۵۵۰۰۰۰ (کمک به توسعه ورزش همگانی، ورزش قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی) اشاره شود.

- ردیف ۵۰-۵۵۰۰۰۰ به ۴۶-۵۵۰۰۰۰ و ردیف ۴۹-۵۵۰۰۰۰ به ردیف ۴۵-۵۵۰۰۰۰ تغییر یابد.

۵. ضرورت در نظر گرفتن اعتبار برای «سند جامع توسعه امور زنان و خانواده»

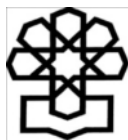
براساس ماده (۲۳۰) قانون برنامه پنجم توسعه مرکز امور زنان و خانواده موظف به تدوین و تصویب «برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده» شده است، اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ اعتباری برای این برنامه در نظر گرفته نشده است.

- پیشنهاد می‌شود برای «برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده»، از محل سایر برنامه‌های حوزه زنان و خانواده اعتباری لحاظ شود.

منابع و مآخذ

۱. قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور.
۲. لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور.
۳. قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.
۴. گزارش «بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور ۱. نکات مهم و محورهای تصمیم‌گیری» دفتر مطالعات برنامه و بودجه، شماره مسلسل ۱۲۲۲۳، بهمن‌ماه ۱۳۹۰.
۵. کلهر، سینا و نرگس صادقی‌پور، گزارش «درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور ۲. بودجه بخش فرهنگ»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۰۶۷۴، اسفندماه ۱۳۸۹.

شماره مسلسل: ۱۲۲۵۶

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور ۱۹. بخش فرهنگ

نام دفتر: مطالعات فرهنگی

تهیه و تدوین: آسیه ارحامی

همکار: حجت‌الله علم‌الهدی

ناظر علمی: سینا کلهر

متقاضی: کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: ———

ویراستار ادبی: ———

واژه‌های کلیدی: ———

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۱۲/۸